

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TRESTNĚ PRÁVNÍ ASPEKTY NÁSILNÉ TRESTNÉ
ČINNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE NA OKRESE PRAHA
VENKOV – ZÁPAD**

Autor práce : Věra Karnetová, DiS.

Studijní obor : Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia : Kombinovaná

Vedoucí práce : Mgr. Bc. Josef Kříha

Katedra : Právních oborů a bezpečnostních studií

2013

P r o h l a š u j i,

že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

S o u h l a s í m,

aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění.

.....

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady, trpělivost a především za metodické a odborné vedení práce.

ABSTRAKT

KARNETOVÁ, V. *Trestně právní aspekty násilné trestné činnosti dětí a mládeže na okrese Praha venkov-Západ*, bakalářská práce. České Budějovice:

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 68 s.

Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: čin jinak trestný, dítě, mládež, mladistvý, riziková mládež, nezletilý, osoba blízká věku mladistvého, provinění, zletilý

Bakalářská práce má ambici teoretickým způsobem nastínit, popsat co přesně je násilná trestná činnost dětí a mládeže. Vzhledem k charakteru a specifičnosti úkolů, které obecně plní Policie ČR s poukazem k aplikaci ustanovení § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Policii ČR) se logicky s násilnou trestnou činností nesetkávají pouze příslušníci Policie České republiky, zařazení na místně a věcně příslušných útvarech služby kriminální policie a vyšetřování, ale i příslušníci Policie ČR zabezpečujících jednotlivé formy činnosti např. v rámci činností tzv. přímé bezpečnostní povahy pořádkové policie. Soustřeďuje se na charakteristiku násilné trestné činnosti dětí a mládeže, její příčiny a opatření, která se ukládají nezletilým a mladistvým delikventům. Pozornost je také věnována i postupu orgánů činných v trestním řízení ve věcech mládeže a institucím, které napomáhají zájmové mládeži. Shora naznačená teoretická část je obohacena o část praktickou. Vychází z analýzy statistik násilné trestné činnosti na okrese Praha venkov-Západ. Dále pomocí komparativní metody jsou vyhodnoceny trestné činy mladistvých a nezletilých pachatelů.

ABSTRACT

KARNETOVÁ, V. Criminal Aspects of Violent Crime, Children and Youth in Prague Zoning Department for Combating Rural West, Bachelor Thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2013. 68 p.

Supervisor : Mgr. Bc. Josef Kříha

Key words : act otherwise criminal, child, youth, youthful, youth at risk, a minor, a person close to the age of the juvenile, misdemeanor, adult

This thesis deals with the issue still discussed violent criminal activities of children and youth. Due to the nature and specificity of the tasks performed by police (see § 2 of Act No. 276/2008 Coll., On the Police of the Czech Republic) with the number of members of the Police of the Czech Republic in the CPIS in a broader and narrower terms encountered in the performance of its services . It focuses on the characteristics of violent criminal activities of children and youth, its causes and measures that are saved to minors and juvenile offenders. Attention is also paid to the process of law enforcement proceedings in juvenile cases and institutions that help high-risk youth. The work is based on an analysis of the statistics of violent crime in the rural district of Prague-West. Furthermore, using comparative methods are evaluated juvenile crimes and juvenile offenders.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 ZÁKLADNÍ POJMY	10
3 PŘÍČINY DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE A SKUPINY PACHATELŮ.....	14
3.1 DĚDIČNOST	16
3.2 SELHÁNÍ RODINY	16
3.3 VLIV ŠKOLY	18
3.4 VLIV PARTY.....	19
4 TRESTNÍ OPATŘENÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE	21
4.1 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÍHO PRÁVA PRO MLÁDEŽ	21
4.2 OPATŘENÍ UKLÁDANÁ MLADISTVÝM A NEZLETILÝM DELIKVENTŮM.....	23
4.2.1 <i>Přehled opatření ukládaných mladistvým delikventům</i>	23
4.2.2 <i>Opatření ukládaná nezletilým pachatelům</i>	25
4.3 INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE PRACÍ S DELIKVENTNÍ MLÁDEŽÍ	26
4.3.1 <i>Orgán pověřený péčí o mládež</i>	26
4.3.2 <i>Probační a mediační služba</i>	27
5 NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST.....	29
5.1 RVAČKA - USTANOVENÍ § 158 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	30
5.2 UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ - USTANOVENÍ § 145, § 146, § 146A, § 147, § 148 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	31
5.3 RASOVĚ MOTIVOVANÁ TRESTNÁ ČINNOST	32
5.3.1 <i>Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle ustanovení § 352 trestního zákoníku</i>	34
5.3.2 <i>Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle ustanovení § 355 trestního zákoníku</i>	34
5.3.3 <i>Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle ustanovení § 356 trestního zákoníku</i>	35
5.3.4 <i>Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv svobod člověka podle ustanovení § 403 trestního zákoníku</i>	35
5.4 VÝTRŽNICTVÍ - USTANOVENÍ § 358 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU.....	36
5.5 LOUPEŽ - USTANOVENÍ § 173 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	36
5.6 VRAŽDA - USTANOVENÍ § 140 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	37
5.7 ZNÁSILNĚNÍ - USTANOVENÍ § 185 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	38
5.8 POHLAVNÍ ZNEUŽITÍ - USTANOVENÍ § 187 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	39
5.9 DROGOVÁ TRESTNÁ ČINNOST	40
5.9.1 <i>Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 trestního zákoníku</i>	41

5.10 MAŘENÍ VÝKONU ÚŘEDNÍHO ROZHODNUTÍ A VYKÁZÁNÍ - USTANOVENÍ	42
§ 337 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	42
6 NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST NEZLETILÝCH A MLADISTVÝCH NA OKRESE PRAHA VENKOV-ZÁPAD	43
6.1 ÚVOD.....	43
6.2 NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST NA ÚZEMNÍM ODBORU PRAHA VENKOV-ZÁPAD.....	44
6.3 SPECIFIKACE UŽITÉHO VÝZKUMU.....	45
6.3.1 Formulace výzkumného problému.....	45
6.4 VÝBĚR ZKOUMANÉHO VZORKU	46
6.5 ANALÝZA TRESTNÍCH SPISŮ	46
6.5.1 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2008	46
6.5.2 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2009	49
6.5.3 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2010	51
6.5.4 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2011	53
6.5.5 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2012	56
6.6 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI ZA OBDOBÍ 2008 - 2012	59
ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65

ÚVOD

Problematika delikvence mládeže je tradičně jednou z klíčových oblastí, na kterou je zaměřena pozornost kriminologů, sociologů apod., ale i celá společnost. Na jedné straně existuje určitá míra tolerance v případě, že pachatelé trestného činu jsou děti, a to vzhledem k jejich nezralosti i specifickým problémům v průběhu dospívání. Na druhé straně, na nárůst násilné trestné činnosti dětí a mládeže v poslední době, se ve společnosti stupňují obavy z kriminality páchané mládeží. Lze se setkat i s požadavky na represivnější přístup k těmto pachatelům, přičemž výraznou roli zde také hraje pohled na tuto problematiku prezentovaný v médiích.

Charakter delikvence a kriminality dětí a mládeže a její vznik z hlediska příčin závisí na různých faktorech, kterými je dědičnost, vliv rodiny, školy, pracovního prostředí, vrstevníků, nevhodně tráveného volného času a sám faktor dospívání. Osobnost jedince jde ruku v ruce s vývojovými trendy civilizace jako takové, s nimiž jsou spojeny změny ve společnosti, jako je přesun odlišných kultur, národnostních a etnických menšin s mnohdy razantně odlišnými hodnotami, náboženskými a kulturními zvyklostmi. Postavení současné mládeže ve společnosti se mění v závislosti na společenských změnách spočívajících v rozpadu tradiční rodiny a rodinného systému. Závažným rizikovým faktorem je také snadná dostupnost alkoholu a drog, jejichž užívání zapříčiňuje delikventní chování a jednání jedince.

První část bakalářské práce je teoretická, je obohacena o užitou výzkumnou techniku, která obsahuje základní východiska a pojmosloví, např. mládež, riziková mládež, zletilý, nezletilý, dítě, mladistvý, osoba blízká věku mladistvého, provinění, čin jinak trestný, retributivní justice, restorativní justice a opatření. Bude zde zmíněna legitimně upravující procesuální konsekvence trestního práva k mladistvým a nezletilým pachatelům.

Praktická část je zaměřena na analýzu, rozbor protiprávního jednání mládeže a na deskriptivní analýzu násilné trestné činnosti páchané na Krajském ředitelství Policie Středočeského kraje, na Územním odboru Policie České republiky, služby kriminální policie a vyšetřování Praha venkov-Západ (dále jen

KŘP SčK, ÚO Praha venkov-Západ), v návaznosti na opatření, která jsou mladistvým a nezletilým pachatelům ukládána.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit a popsat vývojový trend násilné trestné činnosti, jež byla spáchána v regionu Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Územního odboru Praha venkov-Západ dětmi a mladistvými pachateli od šesti let do osmnácti let věku.

Nejprve bude osvětleno základní pojmosloví a východiska a pak budou jasně vymezeny cíle a jednotlivé konsekvence. Cílem je zhodnotit vztah násilné trestné činnosti, kterou spáchaly děti a mladistvý, ke vztahu ke společnosti, společenské vztahy a procesy v rodině, škole i celé společnosti, které vedou k tomu, že se děti a mladiství stávají pachateli násilné trestné činnosti.

Účelem práce je např. formou dílčích výstupů poukázat rovněž k možným následkům, které pro děti a mladistvé vyplývají z jejich protiprávního jednání. Uvést základní ustanovení příslušných právních norem vztahujících se k dané problematice. Dále zde budou podrobně vyjmenovány a uvedeny jednotlivé postihy, které mládeži za její protiprávní jednání hrozí.

Praktická část je zaměřena na protiprávní jednání mládeže za období 2008-2012 z hlediska rozborů vztahených k dané násilné trestné činnosti. Ve vlastním šetření ke zjištění všech skutečností, směřujících ke zjištění příčin protiprávního jednání nezletilých a mladistvých osob na KŘP SčK, ÚO Praha venkov-Západ, bude použita deskriptivní analýza. Vlastní šetření bude směřovat k deskriptivní analýze dat z úředních dokumentů obsahující skutkové podstaty trestných činů (čin jinak trestný, provinění), jejichž pachatelem nebo spolupachatelem byla osoba nezletilá a mladistvá.

Výsledkem bude snaha o detekci možných markantů, jako je chování nezletilých a mladistvých, kteří páchají násilnou trestnou činnost, kdy potřebné informace budou získány analýzou úředních dokumentů (trestních spisů), které byly prošetřovány v letech 2008 – 2012 na Územním odboru Praha venkov-Západ. Zjištění konkrétních informací bude korespondovat s výše uvedenými dílčími cíli, a bude směřovat ke zjištění věku nezletilých a mladistvých, druhu trestné činnosti a způsobu ukončení v návaznosti na opatření, která jsou těmto pachatelům ukládána.

2 ZÁKLADNÍ POJMY

V současné době se v České republice užívají základní pojmy, které jsou voleny z pohledu významu věku pro trestní řízení, přičemž jsou zde pro srovnání uvedeny i pojmy občanskoprávní a pojmy významné z pohledu kriminologického.

Mládež je ve společenských vědách spojována s různými věkovými kategoriemi na právu nezávislymi. Nejširší rozpětí má pohled sociologický. Mládeží se většinou rozumí osoby od narození do dovršení 18 let, kdy je završen fyzický, ale především psychosociální vývoj jedince a to včetně jeho profesní přípravy.¹ Věková hranice je mezi 15. a 25. rokem. Hovoříme však v obecné rovině, dělítko mezi mládím a dospělostí je u každého jedince individuální (přichází v různém věku a trvá různě dlouho).

Podle **zákona č. 218/2003 Sb.**, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“*) se rozumí mládeží děti a mladiství. Chmelík spojuje mládež s různými věkovými kategoriemi v závislosti na předmětu a rozsahu zkoumání jednotlivých vědních oborů. Pro účely trestního řízení jsou označovány fyzické osoby mladší 18 let.²

Za **rizikovou mládež** považujeme dospívající, u kterých je následkem spolupůsobení více faktorů zvýšená pravděpodobnost zahájení v sociální a psychické oblasti.³

Zletilý – tento pojem vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti (tzv. způsobilost k právním úkonům). Zletilosti nabývá občan dovršením osmnácti let věku. Před dovršením tohoto věku se zletilost nabývá též uzavřením manželství (viz Zákon o rodině). Nabytí zletilosti uzavřením manželství je z pohledu trestního práva irelevantní.⁴

Nezletilý – je fyzická osoba, která nedovršila osmnácti let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. Z občanskoprávního hlediska s nezletilostí je spojena způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti. Nezletilí mají způsobilost

¹ BURIÁNEK, J., *Sociologie, Brno*, 2003, s. 106.

² CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*,:1995, Praha, s. 40.

³ CHADIMA, M., *Dějiny charitativní péče, Hradec Králové*, 2007, s. 126.

⁴ CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*,:1995, Praha, s. 48.

k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jejich rozumové vyspělosti a odpovídají jejich věku. V trestním právu se tento pojem neužívá, v trestně právní praxi je využíván pro označení osoby ve věku do patnácti let.⁵

Dítě – tento pojem je vymezen v čl. 1 Úmluvy o právech dítěte (rezoluce OSN 44/25, přijatá 20. 11. 1989 – ČSFR ji ratifikovala v roce 1991, sd.104/1991 Sb., Česká republika je jí vázána jako zastupitelský stát od 1. 1. 1993) jako každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Obecně, podle zákona o rodině, jsou za děti považovány osoby mladší 15 let. Podle zákona č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) podle ustanovení § 126 se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak. Trestněprávní pojem koresponduje s občanskoprávním vyjádřením nezletilosti. Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže je dítětem mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku.⁶ Jde o pojem trestně právní.

Pojmem **mladistvý** je označována věková kategorie osob, které spáchaly trestný čin, jsou již trestně odpovědné, ale jejich postavení v rámci trestního práva je modifikováno, a to zpravidla jak u základů trestní odpovědnosti, jejich následků, tak i v trestním řízení, buď v rámci obecných trestních předpisů, nebo přímo ve speciálních zákonech. Podle ustanovení § 2 odst. 1, písm. c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže je mladistvý ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok věku a nepřekročí osmnáctý rok svého věku. Jde o pojem trestně právní. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním provinění v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku života. Spáchá-li osoba čin jinak trestný v den svých patnáctých narozenin, není trestně odpovědná, naproti tomu spáchá-li provinění v den svých osmnáctých narozenin, je stále trestně odpovědná jako osoba mladistvá. Obecná

⁵ CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*, 1995, Praha, s. 3.

⁶ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika*. 2012, částka 870, s.125.

(platná) trestní odpovědnost pachatele za spáchaný trestný čin nastává až dnem následujícím po dnu, ve kterém fyzická osoba dovršila osmnáct let.⁷

Osoba blízká věku mladistvého – je pojem trestněprávní a převážně se užívá v kriminologii a v praxi. České trestní právo tento pojem nezná, nicméně v trestním zákoníku je užit v ustanovení § 41 písm. f) jako polehčující okolnost při výměře trestu. Věk blízký věku mladistvých převyšuje horní hranici věku mladistvých. Jinak je ovšem ponecháno na rozhodnutí soudu, o kolik může věk pachatele převýšit věk osmnácti let po přiznání této polehčující okolnosti. Podle Chmelíka jde o pojem převážně užívaný kriminologií a praxí, kdy při pohledu počítání času vyjadřuje relativně krátké časové období mezi osmnáctým a devatenáctým rokem života, ve kterém je možné za určitých podmínek uplatnit zvláštní způsoby řízení proti mladistvému. Současné úvahy de lege ferenda o odpovědnosti mládeže za protiprávní jednání směřují k názoru, že by mladý dospělý měl být vymezen v zákoně jako osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila osmnáctý rok a nepřekročila dvacátý první rok svého věku.

Provinění – tímto pojmem se nazývá trestný čin, který spáchal mladistvý podle ustanovení § 6 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Jde tedy o jiné terminologické označení pro trestný čin.

Čin jinak trestný – tímto pojmem se rozumí čin, který je relativně ve smyslu trestněprávních předpisů beztrestný, i když jinak a za jiných okolností by byl trestným činem (případně proviněním). Jedná se o čin, který je pro společnost nebezpečný, který naplňuje znaky objektivní a subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu (provinění), který z důvodu nízkého věku pachatele, zdravotního stavu, přičetnosti nebo relativní přičetnosti v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti, není trestným činem.⁸

Retributivní justice – je to tradiční přístup k prosazování trestního práva, který se zabývá otázkami, jakým způsobem byl porušen zákon, kdo se porušení dopustil a jak má být pachatel potrestán, že trest musí být přiměřený škodlivosti

⁷ CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*, 1995, Praha, s.48.

⁸ ŠÁMAL, P. a kol., *Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změnách některých zákonů.*, 2007, Praha, s. 9-12.

spáchaného trestného činu. Současná moderní společnost uplatňuje koncept odplaty.

Restorativní justice (obnovit, navrátit do původního stavu) – humanistický přístup řešící v trestněprávním procesu hledání spravedlnosti otázky, komu vznikla škoda, jaké jsou potřeby osob, které trestný čin zasáhl, a kdo by měl tyto potřeby saturovat, přičemž upřednostňuje uspokojení potřeb osob dotčených trestnou činností a z toho vyplývající závazky. Je založena na odlišném způsobu vnímání zločinu, kde je důležitým aspektem pohled na trestný čin jako na narušení lidské integrity a mezilidských vztahů, které vytváří povinnosti a závazky. Hlavním závazkem je následky činu napravit a to především narušenou rovnováhu přetřhaných vztahů. Do procesu obnovy takto narušených vztahů je potřeba zapojit všechny zúčastněné, nejen pachatele a poškozeného.⁹ Snahy o vytvoření restorativní justice vycházejí z názoru, že tradiční trestní politika vyčerpala své možnosti a není schopna zabránit růstu kriminality, ani řešit chronické problémy trestní justice, jako jsou enormní zatížení soudů, přeplněnost věznic, nízká účinnost trestů a nedostatečná ochrana obětí.

Opatření – je základní právní následek provinění mladistvé osoby a řadí se sem výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření.

⁹ ŠÁMAL, P. a kol., *Restorativní justice*, 2003, Praha, s. 22.

3 PŘÍČINY DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE A SKUPINY PACHATELŮ

Příčinami delikventního chování mládeže se zabývá řada kriminologických biologicky, psychologicky či sociálně orientovaných teorií. Proto je možné vycházet z teorií, které se zabývají příčinami kriminality obecně. Některé faktory ovlivňující delikvenci mládeže jsou však pro období dětství a dospívání specifické a hrají významnější roli než v jiných obdobích života. Z poznatků psychologie lze dovodit, že na častý výskyt kriminality mezi mládeží mají významný vliv specifika, spojená s psychickým, sociálním a mravním vývojem jedince v průběhu dětství a dospívání, přičemž určité porušování norem společnosti je dokonce považováno za normální chování jedince v rámci překonání jednotlivých fází tohoto vývoje.¹⁰ V současnosti převládá názor, že vývoj osobnosti je určován interakcí zrání organismu a působením vnějších vlivů, to je výchovou. Je rozdělen na vývojová období. Z kriminalistického a zejména trestně-politického hlediska je významné období přechodu od dětství k dospělosti. Dospívání je období bouří, zmatků, vzdorů a konfliktů, souvisejících s uvolňováním vztahů dospívajícího k rodině, jeho potřebou být respektován jako dospělý, pohlavním dozráváním, hledáním vlastní identity, kdy významný vliv zde mají sociální a kulturní faktory. V průběhu dospívání je třeba brát v úvahu snižující se vliv rodiny a hlavně u chlapců, rostoucí vliv vrstevníků. S tímto souvisí i skutečnost, že mládež má ve srovnání s dospělými zpravidla více volného času, přičemž způsob trávení volného času, zejména se skupinou vrstevníků, pak může ovlivňovat delikventní jednání každého jedince. Je potřeba dítěti vyplnit jeho volný čas. Ve volném čase vznikají mnohé příležitosti a kontakty, které mohou zvyšovat nebo naopak snižovat pravděpodobnost delikventního jednání dětí a mladistvých.

Jednou ze skupin jsou děti, které jsou na jedné straně poměrně dobře sociálně integrované, úspěšně se vzdělávají a plní povinnosti s tím spojené, mají plány do budoucna zvyšování si své kvalifikace po ukončení školy, avšak na druhé straně ve volném čase si užívají, a to páčáním trestné činnosti.

¹⁰ HEIDRINK, H., *Psychologie morálního vývoje*, 1997, Praha, s.18-36.

Druhou skupinou jsou děti, u kterých je spáchání trestného činu spíše ojedinělým jevem, jednání se dopustily ze zvědavosti, touhy po dobrodružství, snahy předvést se, či zapadnout v rámci nějaké party.

Další skupinou jsou děti, které se dopouštějí opakovaně delikventního jednání. Vyskytují se u nich další společensky neakceptovatelné formy chování, např. záškoláctví, zneužívání alkoholu, či drog a hraní na hracích automatech. Velmi výraznou roli zde může hrát i selhání rodiny.

Významný vliv rodiny se ukazuje i u pachatelů násilné trestné činnosti. U dětí a dospívajících je násilné chování jedním z prvků poruchy chování. Objevuje se u chlapců v raném dětství, u dívek na počátku puberty. Jedinci s touto poruchou se projevují soustavným lhaním, krádežemi, vandalismem, krutostí vůči zvířatům a lidem, podrážděností a útočností. Trpí pocitem napětí a špatnými náladami, často zneužívají drogy a alkohol. Existují tři základní příčiny násilného chování - dědičnost, úraz nebo jiné onemocnění mozku a učení. Hlavní příčinou vzniku nejzávažnějších forem násilného chování je kombinace faktorů dědičnosti a učení.¹¹ Na násilné chování jedince mají vliv porodní komplikace a porucha citové vazby mezi matkou a dítětem v raném věku.¹² Další významný faktor je duševní poranění v dětství, zejména opakované zneužívání a fyzické či psychické týrání v rodině a také opakovaná viktimizace různými pachateli mimo rodinu.¹³

Specifickou skupinou pachatelů, často ve věku mladistvých nebo mladých dospělých, tvoří pachatelé trestné činnosti související s vlivem nějaké subkultury (např. sportovní fanoušci), či členství v nějaké extremistické organizaci a hnutí.

Základní faktory, které mají vliv na delikvenci mládeže, jsou zejména:

- individuální zvláštnosti podmíněné geneticky, chorobou, duševní poruchou a osobnostními dispozicemi
- poruchy socializace v důsledku negativního působení prostředí (vliv rodiny, školy, skupina vrstevníků a volný čas)

Sekundárními rizikovými faktory jsou alkoholismus a drogová závislost.

¹¹ KOUKOLÍK, F., *Mozek a jeho duše*, 1997, Praha, s.146.

¹² KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J., *Vzpouřa deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*, 1996, Praha, s. 203-204.

¹³ KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J., *Vzpouřa deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*, 1996, Praha, s. 204-206.

3.1 Dědičnost

Dědičnou zátěží rozumíme soubor vrozených faktorů jedince. Člověk si při svém narození přináší na svět určité dispozice. Neadekvátní chování, která při nevhodném výchovném působení mohou přerůst až do trestné činnosti, mohou pramenit i z nejrůznějších poruch či poškození mozku, či vrozených osobnostních dispozic. Z hlediska kriminologie mají význam i biologické faktory, odlišnost vzhledu člověka, jeho zdravotní stav, či zdravotní postižení. Na základě své nemoci je vyřazen z mnohých činností svých vrstevníků, bývá často pro svou fyzickou vadu zesměšňován a vytlačován na okraj skupiny. Frustrace těchto lidí přerůstá často k neadekvátnímu jednání, mnohdy až ke kriminálnímu. Jednou z biologických poruch organismu je reakce jedince na alkohol a drogy. Nejnebezpečnější reakcí je agresivita, která stojí často u zrodu násilné trestné činnosti mládeže. Také nadměrná sexuální potence mladých lidí posunuje jedince k neadekvátnímu jednání. Psychicky či sociálně nezralí jedinci nejsou schopni tlumit své sexuální a další potřeby, což opět často vyústí uje do střetu s trestním právem. Rozhodnutí člověka je závislé mimo jiné na jeho temperamentu, který se v průběhu života nemění, na motivaci a inteligenci. Genetik by věnoval pozornost genetické zátěži ze strany rodiny s ohledem na možnost dědičnosti sklonu k alkoholismu, výskytu kriminality v rodině, k možnosti předávání souboru genů disponující své nositele k protispolečenskému chování.¹⁴

3.2 Selhání rodiny

Rodina je malá primární sociální skupina, základní kámen společnosti, jíž připadá nezastupitelná úloha v socializaci, vztahy v rodině se institucionalizují. Rodina je tradičně považována za hlavní činitele, jenž svým selháním dětem a nestabilním rodinným zázemím vytváří a umožňuje kriminální chování.¹⁵

Rodina jako celek i působení jednotlivých členů sehrává významnou úlohu při formování jedince. Rodina je prvním sociálním prostředím, se kterým se dítě setkává, rozvíjí tak jeho vrozené schopnosti a tlumí negativní sklony. Dítě se

¹⁴ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 1998, Praha, s. 16.

¹⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 1998, Praha, s. 37.

postupně učí a přebírá od rodičů, sourozenců jejich normy a hodnoty. Vývoj dítěte je do značné míry určen způsobem vzniku rodinného zázemí, to je i připravenost či nepřipravenost rodičů na výchovné poslání. U mladistvých delikventů se často objevuje faktor nízkého věku rodičů při vstupu do manželství. Vznik rodiny bývá často náhodný. Mladí partneři nemají ujasněný vztah k výchovným úkolům a nemívají dořešenou a sladěnou novou sociální roli v rodině se svými rolemi profesionálními a zájmovými. Nechtěné dítě je ve svém vývoji již před narozením ovlivňováno duševní nepohodou stresované matky, po porodu pak vyrůstá často v neklidném a nestabilizovaném prostředí. Mladí lidé se brzy rozvádějí, dítě vyrůstá v neúplné rodině. Též příchod nového partnera do rodiny bývá z hlediska dítěte zátěžovou situací. Je tomu tehdy, když nový partner není schopen zvládnout navazování kontaktu s dítětem, sladit své záměry se skutečnými potřebami dítěte a vcítit se do jeho života. Někdy se objevuje i výchovné zanedbání, které může být způsobeno nedoceněním rodičovských povinností, ale i přílišnou společenskou angažovaností obou rodičů, přílišnou ekonomickou aktivitou, kterou kompenzují snahou o neúměrné zabezpečení dítěte po stránce hmotné. Právě toto stojí u počátku kriminálních činů.

Kriminální kariéra mladého člověka bývá mnohdy spojena s jevy, které se vyskytují v jeho rodině. Může se jednat např. o alkoholismus a jinou toxikomani, prostituční nebo promiskuitní jednání rodičů, sourozenců a osob z nejbližšího okolí. V rodinách se objevují kriminálně závadné osoby, osoby se záporným postojem k práci. Děti mnohdy vyrůstají v rodinách, které jim nezajišťují ani základní životní potřeby. Tito lidé se stávají nezaměstnanými a závislími na státní podpoře.

Existuje ovšem i jiná skupina mladých pachatelů, která vyrůstá v podmínkách výrazného ekonomického nadbytku tzv. „zlatá mládež“, která mívá pocit nedotknutelnosti. Nudí se a hledá vzrušení za každou cenu. I tento postoj může vyústit v trestnou činnost, v alkoholovou či drogovou závislost.

Rodiny mladých pachatelů bývají nejčastěji charakterizovány i nízkou vzdělaností úrovní. Mívají pouze základní vzdělání, navíc mnozí absolvovali pouze zvláštní školu. Rodiče vykonávají nekvalifikované a špatně placené práce nebo bývají bez zaměstnání. Je to proto, že práci nemohou sehnat nebo ji ani

nehledají. Tento fakt ovlivňuje životní způsob mladých pachatelů a jejich celkovou hodnotovou orientaci.

3.3 Vliv školy

Neoddělitelnou součástí výchovy mladého člověka je škola. V ní se často poprvé ve svém životě setká s přímým působením společenských norem a hodnot platných ve společnosti. V životě mladého člověka nelze podceňovat pozitivní i nevhodné působení školy.

Pro mladé budoucí pachatele je příznačné, že jsou neukáznění, nemají dostatečně hygienické návyky, nemají zájem o výuku, mají nedostatečnou slovní zásobu a netolerantní přístup ke spolužákům. Vzhledem k tomu, že se učitelé snaží z žáků vytvořit celek, dochází k řadě závažných střetů mezi učitelem a žákem. Neukázněné dítě bývá často učitelem interpretováno jako zlé, bývá často sankcionováno a vytlačováno na okraj třídy. Dochází k jevu **stigmatizace**, to je trvalé a neměnné zařazení jedince do určité kategorie žáků s negativními charakteristikami.¹⁶ Toto vede k záškoláctví a špatnému prospěchu. Patří sem také arogantní přístup učitele k žákům, arogantní chování žáka k učiteli a špatná spolupráce rodičů se školou. To vše se často váže k nastoupení kriminální kariéry a je navíc spojováno s útekem z domova.¹⁷

Velkou roli zde hrají i vztahy, zejména k opačnému pohlaví, které se mění a mohou způsobit nejistoty, komplexy a citové problémy, které se v případě nezvládnuté situace mohou přenést až do dospělosti. Zesílená v tomto období je složka poznávání a z hlediska sociální se jedinec vyhraňuje vůči svému okolí.¹⁸

Na českých školách prvního a druhého stupně je školství řízeno centrálně, což frustruje učitele, pokoušející se uplatnit nové přístupy. Ve většině našich škol dosud převládají děti soutěžící v reprodukci znalostí, nikoli ve schopnosti nalézat vlastní řešení. Žáci jsou vedeni ke kázni, ale ne k samostatnosti, nezávislosti na

¹⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie*, 2004, Praha, s. 396.

¹⁷ CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*, 1995, Praha, s. 15.

¹⁸ CHADIMA, M., *Dějiny charitativní péče*, 2007, Hradec Králové, s.127.

autoritě učitele. Závislost na autoritě učitele se u rizikových dětí může snadno zvrátit v odpor vůči učiteli.¹⁹

3.4 Vliv party

Velký vliv na dítě, kdy rodina neposkytuje dostatečné stimuly, má i to, že velmi často hledá útočiště mezi obdobně postiženými vrstevníky. Během vývoje dítěte se kontakty se skupinami vrstevníků stávají stále významnějšími. Význam vrstevnických vztahů se akcentuje především v období puberty. Především pro mladistvé se skupina vrstevníků stává oporou a útočištěm. Výsledek socializace jedince je do značné míry závislý na kvalitě skupin vrstevníků, které jej ve výrazně formativních obdobích obklopují. Nejčastěji se pachatelé z řad mládeže pohybují mezi vrstevníky s asociálními charakteristikami, protože členství v delikventní skupině není obtížné získat. Ukazuje se, že k delikventní partě inklinují jedinci, kteří žijí v nevhodné rodině. Obecně platí, že tam, kde selhává rodina, nastupuje vliv party.

Jako jedna ze zásadních charakteristik závadového jednání mládeže a přímo trestné činnosti dětí a mladistvých se jeví skupinovitost. Mladistvý delikvent, který jedná sám, je spíše zvláštnost. Skupiny mladistvých delikventů nemívají ještě tak propracovanou organizovanost, kterou známe u skupinové trestné činnosti dospělých pachatelů. Pro mládež jsou obvyklé party, které vyznávají určité společné hodnoty, tráví společně čas a pro své nekalé aktivity získávají asociálním způsobem finance. Tyto party nemají obvykle pevné složení.²⁰

V partě je u jedince obvykle potlačen vlastní názor, který je nahrazen autoritativním názorem vůdce party. Tento vliv je patrný zejména u extrémistických seskupení, ve kterých mladí lidé prosazují názor vůdce, aniž by se zabývali obsahem a dopadem tohoto názoru a konáním pod vlivem tohoto názoru.

¹⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 1998, Praha, s.72-73.

²⁰ HOLAS, J., VEČERKA, K., *Základní rysy delikvence mladistvých v ČR. Kriminalistika*, 2007, Praha, s.185-197.

Za možné určující kriminogenní faktory v partě můžeme označit:

1. silná vůdčí osobnost
2. anonymita party
3. agresivnost party při prosazování své ideologie
4. sugestivní přebírání názoru, postoje party a zejména přebírání názoru vedoucího party za vlastní.²¹

²¹ CHMELÍK, J., *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 1998, Praha, s.9-10.

4 TRESTNÍ OPATŘENÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

Systém opatření ukládaných mládeži tvoří ucelenou a vnitřně provázanou soustavu, která reaguje na různé aspekty trestné činnosti mladistvých a dětí a na jejich osobní poměry. Přistupuje se k nim jako k nevyzrálým, teprve se vyvíjejícím, jejich postoje a životní styl je možné vhodným přístupem ovlivnit a změnit. Klíčové přitom je, že při volbě opatření by měla být vzata jejich aktuální životní situace jedince, ale i celé rodiny. Správně volená opatření jsou zásadním předpokladem nápravy mladého delikventa.

4.1 Současná právní úprava trestního práva pro mládež

Reforma trestního práva mládeže je velkou legislativní změnou. Úprava před přijetím nového zákona přihlížela jen okrajově ke specifčnosti práva dětí a mladistvých.

Zájem společnosti na řádné výchově mladých lidí je základní koncepce výchovného postavení a je založena na **Listině základních práv a svobod** (č. 2/1993 Sb., čl. 32 - dále jen LZPS)²² a na **Úmluvě o právech dítěte** (č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).²³ Základní vztahy v rodině, vzájemná práva a povinnosti jejich členů upravuje **zákon o rodině** (č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů)²⁴ a **zákon o sociálně-právní ochraně dětí** (č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů).²⁵

Problematika trestní odpovědnosti, trestání a trestního stíhání mladistvých je v současné právní úpravě řešena zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon je platný od 1. 1. 2004 a přináší celou řadu nových pohledů na zacházení s mládeží. Jedna z nejdůležitějších změn spočívá v tom, že soudnictví ve věcech

²² ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, čl. 32. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 200., částka 013, s. 38.

²³ ČESKO. Zákon č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte*. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010. částka 213, s. 38-67.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011. částka 230, s. 210-287.

²⁵ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 199, částka 111, s. 598-665.

mladistvých a ve věcech posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let vykonávají **soudy pro mládež**, přičemž soudem pro mládež se rozumí zvláštní senát anebo v zákonem stanovených případech předseda takového senátu nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu. Soudnictví nad mládeží se vztahuje především na mladistvé osoby, ale do určité míry i na děti mladší patnácti let. Soudci, státní zástupci, příslušníci policejních orgánů, úředníci orgánu pověřeného péčí o mládež a úředníci Probační a mediační služby působící v trestních věcech mládeže, musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.

Opatření přijímána soudy mládeže v trestních věcech mladistvých nemají již vycházet z principu dualismu sankcí (tresty a ochranná opatření), ale i z principu monismu sankcí, které má představovat systém obsahující širokou škálu opatření, která najdeme v ustanovení § 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon vytváří široké možnosti pro účast mladistvého na speciálních programech resocializačních, vzdělávacích, odborného výcviku i jiných. Soudy mládeže mají v občanském soudním řízení rozhodovat i ve věcech činů jinak trestných, jichž se dopustila osoba mladší patnácti let, a i v těchto věcech mají vybírat ze škály opatření, které najdeme v ustanovení § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.²⁶

Specifickou zásadou zákona je zásada včasného a rychlého projednání věci. V důsledku neukončeného rozumového, mravního a sociálního vývoje dítěte a mladistvého je zde naděje na to, že rychlá, jednoznačná a zároveň spravedlivá reakce na jeho protiprávní čin, bude nejlepší prevencí proti dalšímu protiprávnímu jednání. Soudy mládeže, státní zástupci věnují dostatek času ke zjišťování všech okolností, které jsou pro přijímání adekvátních postupů a účinných opatření nezbytné.

Ve vztahu mezi obecnou úpravou, kterou zahrnuje trestní zákoník, trestní řád, zákon o rodině, zákon o sociálně-právní ochraně mládeže a občanský soudní řád se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, panuje tzv. zásada „let specialis“, podle níž se obecná úprava použije jen tehdy, pokud tento zákon neobsahuje vlastní zvláštní ustanovení. Řídíme se tedy úpravou zákona o soudnictví ve

²⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie*. 2, 2004, Praha, s.402-403.

věcech mládeže a pouze, pokud zjistíme, že daný problém zákon neupravuje, postupujeme podle pravidel obecné úpravy.²⁷

Tento zákon stanoví, že mladistvý je zásadně trestně odpovědný, avšak reflektuje skutečnost, že mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl dostatečné rozumové a mravní vyspělosti do té míry, aby mohl rozpoznat nebezpečnost jeho jednání pro společnost nebo své jednání ovládat, není trestně odpovědný. Rozumovou a mravní vyspělost je nutné vykládat ve vztahu k obvyklému vývoji osoby mladistvé. Má dvě složky. Složka rozumová zahrnuje postupné individuální nabývání schopnosti pojmového myšlení, přičemž stupeň takového vývoje je určován dosaženou úrovní tohoto myšlení. Mravním vývojem je proces, v němž si osobnost v průběhu individuálního rozvoje osvojuje normy chování, které platí v daném období rozvoje společnosti, a tyto přeměňuje na osobní a morální kvality, vytváří si vlastní hodnotový systém, který je v určitém vztahu k hodnotám společnosti, v níž žije. Rozumovou a mravní vyspělost mladistvého je třeba posuzovat ve vzájemných souvislostech obou těchto složek, nikoliv izolovaně.²⁸

4.2 Opatření ukládaná mladistvým a nezletilým delikventům

Základní právní následky provinění mladistvých osob označujeme termínem **opatření** a patří sem výchovná, ochranná a trestní opatření. Uvedená opatření tvoří ucelený systém. Základní účel ukládaných opatření je vymezen jako tvorba podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje. Účelem je ochrana mladistvého před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.

4.2.1 Přehled opatření ukládaných mladistvým delikventům

Výchovná opatření jsou vyjmenována v ustanovení § 15 odst. 2) zákona o soudnictví ve věcech mládeže:²⁹

²⁷ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*, Praha, s. 9.

²⁸ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*, Praha, s. 41-42.

²⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika*. 2012., částka 870, s. 346.

- a) dohled probačního úředníka
- b) probační program
- c) výchovné povinnosti
- d) výchovná omezení
- e) napomenutí s výstrahou

Ochranná opatření jsou vyjmenována v ustanovení **§ 21 odst. 1)** zákona o soudnictví ve věcech mládeže:³⁰

- a) ochranné léčení
- b) zabezpečovací detence
- c) zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty
- d) ochranná výchova

Trestní opatření jsou vyjmenována v ustanovení **§ 24 odst. 1)** zákona o soudnictví ve věcech mládeže:³¹

- a) obecně prospěšné práce
- b) peněžité opatření
- c) peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
- d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- e) zákaz činnosti
- f) vyhoštění
- g) domácí vězení
- h) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- i) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení)
- j) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- k) odnětí svobody nepodmíněně

³⁰ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika*. 2012, částka 870, s. 348.

³¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika*. 2012, částka 870, s. 348.

4.2.2 Opatření ukládaná nezletilým pachatelům

U dětí mladších patnácti let, které se dopustí činu jinak trestného, může soud pro mládež na základě pedagogicko-psychologického vyšetření uložit opatření, která jsou uvedena v ustanovení § 93 odst. 1) zákona o soudnictví ve věcech mládeže, jsou to:³²

- a) výchovná povinnost
- b) výchovné omezení
- c) napomenutí s výstrahou
- d) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
- e) dohled probačního pracovníka
- f) ochranná výchova
- g) ochranné léčení

Tato opatření představují základní reakci na daný typ protiprávních činů. Pro tyto činy jinak trestné je charakteristické to, že k jejich trestnosti chybí naplnění některého zákonného znaku vztahujícího se k pachateli. Mohou být pro společnost vysoce nebezpečné, avšak pro nedostatek věku pachatele nebo jeho nízkou rozumovou a mravní vyspělost, nejsou v konkrétním případě trestné. Dopustila se jich osoba trestně neodpovědná.

Projednávání činů jinak trestných v systému soudnictví ve věcech mládeže je rychlá a adekvátní reakce na jejich spáchání, předcházení jejich opakování a zvláště pak vytvoření podmínek pro další sociální a duševní rozvoj dětí, které se jich dopustily.

Soud pro mládež na základě zjištění, že se stal čin jinak trestný, rozhoduje jen o uložení některého z opatření nebo upuštění od uložení opatření, aniž by konstatoval vinu dítěte. Žádné z opatření se neukládá na předem stanovenou dobu. Všechna jsou přijímána s tím, že budou trvat, dokud nesplní svůj účel, jako tomu je u opatření podle zákona o rodině ukládaných v řízení ohledně péče o nezletilé.

³² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika*. 2012, částka 870, s. 361-362.

4.3 Instituce zabývající se prací s delikventní mládeží

Jedná se o soustavu orgánů činných v trestním řízení a dalších státních i nestátních organizací, církevních organizací, zařízení měst a obcí a také zřizovaných funkcí v rámci školních zařízení, působící na území České republiky, jejímž úkolem je pomáhat rizikové mládeži, snaha o nápravu a o začlenění delikventů do společnosti jako soběstačně fungujících jedinců.

4.3.1 Orgán pověřený péčí o mládež

V řízení proti mladistvým a nezletilým je subjektem trestního řízení orgán pověřený péčí o mládež. Jeho postavení je v trestním řízení nezastupitelné a na jeho účast v trestním řízení, zejména v řízení před soudem je kladen zvláštní důraz. Účast tohoto orgánu v přípravném řízení a z toho vyplývající povinnosti pro orgány činné v trestním řízení nejsou trestním řádem upraveny. Povinností orgánu činného v trestním řízení je orgánu doručit všechna rozhodnutí, týkající se mladistvého obviněného, a orgán je oprávněn proti rozhodnutí podat stížnost i proti vůli mladistvého. Přitom lhůta k podání opravného prostředku běží orgánu pověřenému péčí o mládež samostatně. Orgán pověřený péčí o mládež je zván i k výslechu a k seznámení s výsledky vyšetřování.³³

Orgány sociálně-právní ochrany dětí se řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o **sociálně právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálně právní ochraně dětí).³⁴ Působí pod pověřenými obcemi. V současné době jsou tyto instituce přetížené a nejsou schopny plnit úkoly nad rámec běžné administrativy.

Oddělení sociální prevence v organizační složce městských úřadů patří pod sociální odbor. Úkolem oddělení je řešit problematiku sociální prevence na daném území. Vytváří podmínky pro tvorbu a realizaci specificky zaměřených a vnitřně provázaných preventivních programů. Spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení při probíhajícím řízení proti mladistvým a nezletilým pachatelům. Na oddělení sociální prevence pracují kurátoři pro dospělé a kurátoři pro mládež.

³³ CHMELÍK, J., *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 1998, Praha, s.77-78.

³⁴ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 11, s. 598-665.

Kurátor pro mládež je státní úředník, který má na starosti dohled na děti, jejichž rodiče neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, na děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život, spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly provinění nebo čin jinak trestný, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky, na děti, které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů, a na děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost.³⁵ Zajišťuje rovněž odbornou poradenskou pomoc v oblasti sociálně-právního poradenství, psychologie a pedagogiky. Dále se tyto pracovníci zabývají sociálně výchovným působením na mládež, provádějí výchovné pohovory, poskytují výchovnou pomoc a orgánům činným v trestním řízení podávají o klientech zprávy o poměru mladistvého. Zprávy poskytují ucelený obraz o rodinném prostředí, o chování mladistvého ve škole, na veřejnosti apod. Na základě osobních znalostí rodinného prostředí jsou schopny rovněž podávat odůvodněné návrhy, zejména pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání, alternativní tresty, či ochranná opatření. V určitých případech zaujímají stanovisko, zda rodina je schopna spolupráce pro zvýšení výchovného působení na mladistvého, či zajistit jeho pracovní zapojení nebo po poradě s lékařem nástup na dobrovolnou léčbu, např. u toxikomanů a alkoholiků.

4.3.2 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba v České republice je poměrně novou institucí na poli trestní politiky. Řídí se zákonem č. 257/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů o **Probační a mediační službě**.³⁶ Zákon probací chápe organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život. **Mediace** je pak zákonem

³⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie*, 2004, Praha, s. 400-401.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 074, s. 335-340.

pojata jako mimosoudní zprostředkování řešení sporu mezi obviněným a poškozeným.

Tato státní instituce má posílit alternativní možnost postihu pachatelů trestných činů a umožnit snížení počtu odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Očekává se, že přispěje k zefektivnění a zrychlení trestního řízení, posílení terciární prevence trestné činnosti, ochraně a zohlednění oprávněných zájmů poškozených, motivování obviněných a odsouzených k aktivnímu přístupu při řešení následků trestné činnosti a úspoře finančních prostředků vynakládaných především ve spojitosti s výkonem trestu odnětí svobody. Pozitivní účinky jsou od restorativní justice očekávány zejména u mladistvých. Pachatel může v rámci probačního a mediačního procesu aktivně vnímat všechny okolnosti jednání, kterého se dopustil, a nikoli pouze hrozící trest. Úspěšná mediace mu umožní nevracet se do minulosti a vyhnout se pobytu ve vězení, kde zpravidla začíná opravdová kriminální kariéra.

Na jednotlivých střediscích působí specialisté na práci s mládeží, jejich agenda je stále rozsáhlejší. Pracovníci zajišťují výkon mnoha výchovných a trestních opatření, zejména dohledu probačního úředníka a společensky prospěšných prací a zároveň usilují o co nejrychlejší vstup do případů. V rámci přípravného řízení navrhuji spolupráci mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným, která spočívá zejména v mimosoudním řešení situace (mediace), nabídce vhodných programů pro mladistvého a jiných výchovných opatření, která lze se souhlasem mladistvého uložit už v rámci přípravného řízení. Tyto služby jsou bezplatné a na jednotlivá střediska se může obrátit nejen samotný mladistvý a jeho zákonní zástupci, ale i poškozený.

Poškozený se může aktivně podílet na procesu náhrady jemu způsobené škody a hledat tak pro sebe uspokojivější řešení, než které nabízí klasické řízení. Tím se mu kromě odškodnění nabízí i jistá psychická satisfakce. Méně závažné nebo skutkově a právně jednodušší trestní věci mohou být navíc vyřešeny velice efektivně a především rychle.³⁷

³⁷ FENYK, J. a kol., *Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti*, 1997, Praha, s. 20-21.

5 NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST

Násilná trestná činnost je pojmem užívaným v právních a souvisejících disciplínách, zejména v kriminalistice a kriminologii. Vědy o chování užívají pojmů agrese, agresivní chování, násilí, násilné chování a hostilita.

Násilná kriminalita vychází ze způsobu provedení trestného činu a zahrnuje trestné činy, jejichž významnou charakteristikou je poškození, destrukce cílového objektu jednání. Někdy i postačuje záměr poškodit a zničit. U jiných v průběhu dosahování cíle může být nositel žádoucí hodnoty poškozen nebo usmrcen. Je to tedy taková trestná činnost, jejíž významnou charakteristikou je fyzické poškození či usmrcení osoby, event. přítomnost záměru takový následek způsobit.

Agrese je výpad, útok, jednání, jímž se projevuje násilí vůči některému objektu, nebo nepřátelství a útočnost s výrazným záměrem ublížit. Je to projev agresivity v chování jedince. Zahrnuje široké spektrum projevů. Může být považována za násilné narušení práv jiného člověka, ale také za asertivní chování. Asertivita je to, že člověk dokáže trvat na svých názorech a prosazovat svoje práva v rámci existujících zákonů. Toto chování směřuje k tomu, aby ostatní připustili, že jedinec má právo se rozhodnout, jak bude myslet a jednat.³⁸

Agresivita je útočnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresii. V širším pojetí slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem. Je to do jisté míry charakteristický znak osobnosti jedince. Každý jedinec je vybaven určitou její mírou, jinak by neměl ve společnosti šanci na přežití.³⁹

Hostilitou bývá zpravidla označován nepřátelský postoj, sklon k nepřátelskému chování.

Násilí se spíše ztotožňuje s pojmem agrese a zahrnuje destruktivní chování směřující k fyzickému či slovnímu útoku vůči osobě nebo věci. V kriminologii se pojem násilí spíše ztotožňuje s pojmem kriminální agrese.

Kriminální agrese je takové chování subjektu, které ohrožuje nebo porušuje zájmy chráněné trestním právem, přičemž subjekt užívá fyzické síly

³⁸ MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*, 2009, Praha, s. 9.

³⁹ MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*, 2009, Praha, s. 9-10.

nebo hrozby fyzickou silou, často s cílem poškodit nebo destruovat objekt činnosti.⁴⁰

Násilná trestná činnost, pokud je spáchána mladistvým pachatelem, bývá doprovázena vysokým stupněm brutality. Ve struktuře pachatelů je evidentní snižování věkové hranice tak, že násilnou trestnou činností páchají i osoby mladší patnácti let. Dalšími charakteristickými znaky páchaní násilné trestné činnosti mládeží jsou vliv alkoholu, jiných návykových látek, skupinové páchaní (jen výjimečně se násilné trestné činnosti dopouštějí mladiství osamoceně) a anonymita party. Pachatelé, podpoření ostatními členy party, jsou agresivnější, než kdyby vystupovali samostatně. Násilné jednání přerůstá v některých případech až v hromadné ničení zařízení objektů a brutální napadení kolemjdoucích. Jednání mladistvých pachatelů v takových případech má znaky podobné davovému efektu. Pro brutalitu mládeže je dále typické, že těmito projevy je obvykle kompenzován nedostatek fyzické síly, zejména použití různých zbraní. Dalším typickým znakem násilné trestné činnosti páchané mládeží je vyhrožování poškozenému, napadenému dalším násilím s cílem jej zastrašit, aby nečinil oznámení na policii. Nejčastěji páchanými trestnými činy násilné povahy jsou ublížení na zdraví, rvačka. Výjimečnými však nejsou ani vraždy, u pachatelů ve věku kolem 18 let a loupeže. V současné době typickou formou trestné činnosti páchané mládeží je rasově motivovaná trestná činnost, jako jedna z forem extremismu. Dalším častým problémem v praxi páchané mládeží je výtržnictví.

5.1 Rvačka - ustanovení § 158 trestního zákoníku⁴¹

V trestním zákoníku je zařazena v Hlavě I v trestných činech proti životu a zdraví, v díle 3, trestné činy ohrožující život a zdraví.

Rvačka je charakteristická vzájemným napadením, přičemž u pachatelů se střídá útok s protiútokem. Jednáním účastníků je při tom takové intenzity, že se

⁴⁰ NETÍK, K., *Kriminální agresor*, 1991, s.28.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 46.

navzájem ohrožují na zdraví nebo na životech. Ohrožení může být způsobeno např. i pěstí nebo nohou. U rvačky bývá zpravidla problematické usoudit, zda některý z účastníků nejednal v nutné obraně. Jestliže však spolu zápasí více osob a obranu střídají útoky, jde o rvačku.

5.2 Ublížení na zdraví - ustanovení § 145, § 146, § 146a, § 147, § 148 trestního zákoníku ⁴²

V trestním zákoníku je zařazeno v Hlavě I v trestných činech proti životu a zdraví, v díle 2, trestné činy proti zdraví, a patří mezi trestné činy, které často páchají mladiství.

Rozdělují se na :

- **těžké ublížení na zdraví** podle ustanovení § 145 trestního zákoníku
- **ublížení na zdraví** podle ustanovení § 146 trestního zákoníku
- **ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky** podle ustanovení § 146a trestního zákoníku
- **těžké ublížení na zdraví z nedbalosti** podle ustanovení § 147 trestního zákoníku
- **ublížení na zdraví z nedbalosti** podle ustanovení § 148 trestního zákoníku

Za **ublížení na zdraví** je pokládán stav (onemocnění, poranění), který je porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí, znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a zpravidla vyžaduje lékařské ošetření. Půjde např. o stav, který je charakteristický déletrvajícimi bolestmi, dočasným omezením pohybu, upoutáním na lůžko, nechutenstvím k jídlu, ale také i případy, kdy v důsledku trestné činnosti se zhoršil zdravotní stav poškozeného, ve kterém byl v době před spácháním trestného činu. Je zřejmé, že rozhodujícím kritériem pro posouzení, zda se jedná o ublížení na zdraví, bude intenzita poruchy zdraví, pomocným kritériem je zde délka pracovní neschopnosti. V soudní praxi se vychází z toho, že znesnadnění

⁴²ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 43-44.

obvyklého způsobu života poškozeného nebo pracovní neschopnost musí trvat alespoň 7 dní.

Těžká újma na zdraví je definována tak, že musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné omezení, které jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 122 odst. 2) trestního zákoníku.⁴³ Újma na zdraví je prokázána zejména lékařskou zprávou nebo odborným vyjádřením zdravotního střediska, případně znaleckým posudkem z příslušného oboru zdravotnictví.

5.3 Rasově motivovaná trestná činnost

Rasově motivovaná trestná činnost, jako jedna z forem extremismu, je další, v současné době typickou formou trestné činnosti páchanou mládeží. Je to společensky nebezpečné jednání, kdy tato jeho nebezpečnost je nepochybně vysoká, protože je jím útočeno na samotnou podstatu společenských vztahů ve společnosti, na základní práva a svobody občana, zaručené každému občanu listinou práv a svobod. Motivem jednání je rasová, národnostní nebo náboženská zášť.

Pro rasově motivovanou trestnou činnost jsou typické čtyři základní formy páchání:

Verbální útoky jsou charakteristické urážlivými výroky a nadávek ponižující lidskou důstojnost občanů zejména s rozdílnou barvou pleti. **Ve slovních projevech** je otevřeně vyjadřována zášť a nenávisť k těmto osobám.

Projevy sympatií a podpory fašistické ideologie, kdy jde o kombinaci dvou základních forem páchání rasově motivované trestné činnosti, a to verbální a grafické. **Fašistická ideologie** je prezentována užíváním fašistického pozdravu SIEG HEIL se zdviženou rukou, vydáváním a rozšiřováním statí a článků, hesel s otevřenou propagací myšlenek fašismu, rasové výlučnosti a nadřazenosti, požadující likvidaci určité skupiny rasově, etnicky či nábožensky odlišných občanů, nošením, rozšiřováním a jiným používáním symbolů a jiných zástupných znaků fašismu, zejména hákových křížů, říšské orlice, portrétů Hitlera a dalších představitelů třetí říše. Pachateli jsou hlavně jednotlivci, ale i skupiny pachatelů.

⁴³ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 40.

Při dokazování této trestné činnosti nejsou obvykle vážnější problémy. Prokazování, že šíření fašistické ideologie je s rasovým motivem, není potřebné, protože fašistická ideologie je celosvětově zakázána a přísně trestána.

Šíření rasové, národnostní, náboženské nesnášenlivosti a zášti tiskem, obrazovými a zvukovými nosiči – mediální způsob páčání je opět kombinací dvou forem páčání, a to verbální a grafické. K typickým projevům patří vydávání a rozšiřování plakátů, letáků, tiskovin, písňových textů, CD a MC nosičů zvuku s rasově motivovanými písněmi. Tento způsob je typický vysokou latencí pachatelů. Materiály jsou rozšiřovány zejména na hromadných akcích, pořádaných zejména hnutím SKIN-HEADS. Typickými akcemi jsou hudební vystoupení různých extremistických skupin. Tiskoviny jsou však také rozšiřovány na objednávku - přímo do domu. Tato trestná činnost se dokazuje velmi obtížně. Vydavatele těchto závadných tiskovin a nosičů zvuku se daří postihnout jen zcela výjimečně. Typickou obhajobou je, že obsah tiskovin neznají.

Fyzické násilí a nebezpečné vyhrožování lze považovat za nejzávažnější formu páčání rasově motivované trestné činnosti, která je páčána různě intenzivními a nebezpečnými způsoby od vyhrožování ublížením na zdraví nebo způsobením jiné újmy, včetně majetkové. Dále je to přímé fyzické násilí, při kterém pachatelé používají různé prostředky a různé předměty. Rasový motiv je dovozován z jednání, které fyzickému útoku předchází. Jde o výhrůžky, nadávky, ze kterých je patrná rasová, náboženská nesnášenlivost, nenávisť k občanům jiné barvy pleti, vyznání apod. U vyprovokované rvačky je velmi obtížné prokázat rasový motiv, protože pachatelé záměrně vyprovokují rvačku s osobami rozdílné barvy pleti, aniž by otevřeně projevili rasovou nebo náboženskou nenávisť a zášť. Záměrem pachatelů je dostat se do pozice napadených, kteří se brání útočníkům.

Mezi provinění, která nejvíce páčají mladiství pachatelé v rámci rasově motivované trestné činnosti, patří:

- **násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci** podle ustanovení § 352 trestního zákoníku
- **hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob** podle ustanovení § 355 trestního zákoníku

- **podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod** podle ustanovení § 356 trestního zákoníku⁴⁴

V trestním zákoníku jsou zařazeny v Hlavě X v trestných činech proti pořádku ve věcech veřejných, v díle 5, trestné činy narušující soužití lidí.

- **založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka** podle ustanovení § 403 trestního zákoníku⁴⁵

V trestním zákoníku je zařazen v Hlavě XIII, v trestných činech proti lidskosti, proti míru a válečných trestných činech, v díle 1, trestné činy proti lidskosti.

5.3.1 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle ustanovení § 352 trestního zákoníku⁴⁶

Pachatel se trestného činu dopustí tím, že užije násilí nebo vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo bez vyznání.

5.3.2 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle ustanovení § 355 trestního zákoníku⁴⁷

Pachatel se trestného činu dopouští tím, že veřejně hanobí některý národ, jeho jazyk, rasu nebo etnickou skupinu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo bez vyznání. **Hanobení** má zpravidla formu urážlivých výroků, používání různých vulgarismů, lživých tvrzení, směřujících k hrubému znevážení daného národa, rasy nebo jejich jazyka. Urážlivost, tedy hanobení, musí být zjevné zpravidla ze způsobu projevu, obsahu pronesených slov, za kterých byl hanobící projev uskutečněn. Hanobení může být provedeno verbálně nebo mediálně.

⁴⁴ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 91-92.

⁴⁵ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 101.

⁴⁶ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 91.

⁴⁷ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 91.

5.3.3 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle ustanovení § 356 trestního zákoníku⁴⁸

Pachatel se trestného činu dopouští tím, že veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků. Tímto ustanovením je chráněno jedno ze základních lidských práv, a to rovnost lidí bez rozdílu národnosti a rasy. **Podněcování** může být činěno slovním projevem nebo psaným projevem. Čin je dokonán již samotným projevem. Pachatelé při podněcování využívají negativních rasistických nálad ve společnosti. Využívají negativního klimatu, zaměřeného proti určité skupině obyvatel nebo odlišné skupině. Využívají při tom tzv. psychické manipulace s obyvateli, ve kterých takto vzbuzují odpor a zášť. Cílem je omezování práv a svobod rasově, národnostně nebo nábožensky odlišných občanů a jejich postupná diskriminace. **Nenávistí** je třeba rozumět silný negativní vztah člověka k druhému, ale i k národu a rase. Projevem jsou kroky vedoucí k diskriminaci a jiným negativním postojům, případně i násilným trestným činům.

5.3.4 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv svobod člověka podle ustanovení § 403 trestního zákoníku⁴⁹

Pachatel se dopouští trestného činu tím, že založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které směřuje k potlačení práv a svobod člověka, hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Ke spáchání trestného činu je vyžadována aktivní činnost pachatele. Ta může spočívat v aktivní podpoře hnutí v podobě podpory materiální nebo podpoře morální. **Propagace** hnutí může být činěna otevřeně nebo skrytě. **Hnutí** není zákonem blíže specifikováno. Je vymezeno svým obsahem, činností a užívanými prostředky k dosažení cíle. Nezáleží na tom, jaký má název, ale v rámci trestního řízení je potřebné zkoumat povahu, význam, dosah, směr a účel hnutí. **Podporou** je potřebné chápat zejména poskytování finančních a technických prostředků. **Propagací** se rozumí veřejné rozšiřování myšlenek, názorů a jejich šíření.

⁴⁸ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 91.

⁴⁹ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 101.

Vyžaduje aktivní činnost pachatele. Lze ji provést skrytě a otevřeně. Musí být však způsobila působit na vědomí, cítění a myšlení lidí. Propagací je i veřejné nebo hromadné zneužívání symbolů nacistického Německa a fašistické Itálie z období existence fašistických diktatur.

5.4 Výtržnictví - ustanovení § 358 trestního zákoníku⁵⁰

Dalším trestným činem, který často páchají mladiství pachatelé, je provinění **výtržnictví** podle ustanovení **§ 358** trestního zákoníku.

V trestním zákoníku je zařazeno v Hlavě X v trestných činech proti pořádku ve věcech veřejných, v díle 6, jiná narušení veřejného pořádku. U tohoto činu je u mladistvých pachatelů potřeba zvážit intenzitu, rysy a průběh útoku, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, zjistit pohnutku činu, zhodnotit následky a zabývat se osobou pachatele. Výtržnictví je naplněno tehdy, když se ho pachatel dopustil veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti. **Hrubou neslušností** je jednání, kterým jsou porušována pravidla občanského soužití. Jsou to vulgární výroky, urážky, útoky na čest a vážnost občana. **Výtržností** se rozumí jednání, které závažným způsobem narušuje veřejný klid a pořádek. **O hrubou neslušnost** se jedná při fyzickém nebo psychickém násilí, která jsou namířena proti osobám nebo věcem. Výtržnictví je spojeno většinou i s dalším trestným činem.

5.5 Loupež - ustanovení § 173 trestního zákoníku⁵¹

V trestním zákoníku je zařazena v Hlavě II, v trestných činech proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, v díle 1, trestné činy proti svobodě. Pachatel proti jinému užije násilí nebo pohrůžku násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.

Podle převládající motivace by se měla spíše řadit do majetkové kriminality, nicméně agrese je natolik determinujícím činitelem, že se řadí do

⁵⁰ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 201, částka 870, s. 92.

⁵¹ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 201, částka 870, s. 50.

násilné trestné činnosti. Loupeže lze rozlišit na pouliční, které nejvíce páchají mladiství pachatelé, bankovní, automobilové a loupeže v průběhu krádeže vloupáním. **Příležitostní pachatelé** jsou zpravidla mladiství pachatelé, kteří si při vhodné příležitosti vybírají např. oběti, opilce, staré lidi a taxikáře. Loupeží si velmi často získávají prostředky na zakoupení drog a alkoholu. Tito jedinci své delikty zpravidla neplánují. Mezi pachateli loupeže převládají mladí muži ve věku od 15 do 29 let, ale není výjimka, že tento čin také spáchá pachatel mladší 15 let. Mladiství pachatelé trestného činu loupeže mají nižší intelektové schopnosti, bývají hostilní a jejich vývoj lze označit za psychopatický. Pocházejí z nižších sociálních vrstev a často z nevhodného rodinného prostředí. Výjimečně se této trestné činnosti dopouštějí mladistvé pachatelky. Loupeže mladistvých pachatelů jsou často páčány pod vlivem alkoholu a drog. U mladistvých pachatelů hraje v motivaci jednání určitou roli i skupinová solidarita. Většina loupeží u mladistvých se odehrává bez použití zbraně a nekončí způsobením vážnější škody na zdraví nebo majetku. Kořist získaná loupeží bývá relativně nízké hodnoty a pachatelé ji zpravidla ihned vymění za alkohol nebo drogu.

5.6 Vražda - ustanovení § 140 trestního zákoníku⁵²

V trestním zákoníku je zařazena v Hlavě I, v trestných činech proti životu a zdraví, v díle 1, trestné činy proti životu. Pachatel úmyslně usmrtí osobu nebo více osob. Úmyslná usmrcení zahrnují agresivní jednání. Vraždy se dají dělit na vraždy jako kriminální podnikání, vraždy z osobních důvodů, sexuální vraždy a vraždy ze skupinových důvodů. Přesto stále převažují vraždy poznamenané konflikty v rodině a ve vztazích pachatele k nejbližšímu okolí. Agrese zde směřuje proti konkrétní osobě. Mladiství pachatelé mají nižší intelekt, zpravidla základní vzdělání, poruchu chování a často začínají majetkovou trestnou činností. Jejich motivací je potřeba materiálního zisku. Dále jsou také motivováni zejména krizovou situací. Mladiství vrazi jsou většinou mužského pohlaví, tato osoba byla v minulosti vystavěna domácímu násilí, před spáchání vraždy měla již nějaký závažnější konflikt a pravděpodobně zneužívá drogy nebo alkohol. Pro osobnost

⁵²ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 42.

pachatele je typická nízká sebeúcta, neschopnost zvládat silné negativní pocity, slabý úsudek a znučenost. Mladistvé vrahy rozdělujeme na vrahy psychotické, s bludy a halucinacemi naznačujícími závažné dušení onemocnění, vrahy v konfliktu a zločinné vrahy, kteří zabíjí v průběhu páchaní jiné trestné činnosti. Mladistvé vražedkyně útočí častěji na členy rodiny než na cizí osoby.

5.7 Znásilnění - ustanovení § 185 trestního zákoníku⁵³

V trestním zákoníku je zařazena v Hlavě III, v trestných činech proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Pachatelem je osoba, která jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku.

Za **znásilnění** se považuje použití síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti a dosažení soulože proti její vůli. **Pohrůzka bezprostředního násilí** je taková pohrůzka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená oběť vůli útočnicka.

Znásilnění mladým pachatelem bývá převážně pácháno za použití méně intenzivního násilí, nezanechávajícího zpravidla následky na zdraví. Přesto brutalita roste. Je zakořeněna představa, že jde o činy, které mají charakter přepadení. Většina znásilnění se však ve skutečnosti vyvíjí z běžných mezilidských kontaktů. Mezi pachatelem a obětí existuje více či méně úzké pouto. Existující citové vazby k pachateli přitom zvyšují citové trauma oběti. Znásilnění se rozdělují na agresivní znásilnění, znásilnění jako sexuální sebepotvrzení, sadistické znásilnění, skupinové znásilnění a impulzivní znásilnění.

Kriminální chování pachatele nemusí být motivováno pouze potřebu získat sexuální uspokojení. Motivy mohou být zloba, msta nebo potřeba se ujistit o vlastní moci. Někteří pachatelé neužívají vulgaritu a věří, že oběť bude znásilněním potěšena. Další typ užívá vulgaritu a vyžaduje anální a orální sex. Někteří útočníci oběť předem sledují, verbálně ji degradují, záměrně zraňují a mohou praktikovat i rituální chování. V tomto případě se jedná o sadistický typ

⁵³ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 53.

pachatele. Na tomto trestném činu se podílejí i mladiství, kteří mají nízkou úroveň vzdělání, měli nedůslednou výchovu, nadměrnou přísnost až krutost rodičů, navíc mají buď sexuální frustraci, nebo nadměrnou sexuální stimulaci. Pro jejich osobnost je tedy zvýšená míra agresivity, nepřátelský postoj k okolí, nekulturnost, primitivismus a nezdrženlivost.

5.8 Pohlavní zneužití - ustanovení § 187 trestního zákoníku⁵⁴

V trestním zákoníku je zařazeno v Hlavě III, v trestných činech proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Pachatelem tohoto trestného činu je ten, který vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo jiným způsobem ho pohlavně zneužije.

Pohlavní zneužití je trestním zákoníkem vymezeno jako soubor sexuálních chování směřujících vůči nezletilým dětem. Zvláštními druhy pohlavního zneužití jsou sexuální chování zaměřená na osoby v závislém postavení na pachateli a dále pohlavní zneužití vlastního dítěte, tzv. incest, nevlastního dítěte, tzv. pseudoincest.

Není zde rozhodující, z čí strany vzešla iniciativa a zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za **jiný způsob pohlavního zneužití** jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužití jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený. Právě tohoto pohlavního zneužití se dopouštění pachatelé ve věku 15 – 18 let. Ale nejsou ani výjimky, že pohlavního zneužití se dopustily i děti mladší 15 let. Mladistvý pachatel, který se dopouští tohoto trestního jednání, je jedincem nezralým, spíše impulsivním, má zvýšenou vzrušivost a má oslabené zábrany vůči trestné činnosti. Trestný čin páchá osamoceně a nebývá při tom pod vlivem alkoholu a ani drogy. Nejčastěji bývají u těchto mladistvých pachatelů diagnostikovány poruchy osobnosti, často

⁵⁴ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 54.

těž psychosexuální nezralost, nízké sebevědomí, introverze a nedostatečné sebevědomí.⁵⁵

Obětmi pohlavního zneužití se stávají děti zejména ženského pohlaví, především v pubertě (10 – 12 let). Často jde o děti duševně zaostalé či fyzicky handicapované, ale též velmi vyspělé, s bohatou fantazií a sklonem k dobrodružství, zvědavé. Vyšší viktimitostí se též vyznačují děti příliš chráněné před vnějším světem a dále děti z dysfunkčních rodin, vyrůstající bez lásky a jistoty. Důsledky pohlavního zneužití závisí na věku pachatele a oběti, na charakteru jejich vztahu, na způsobu spáchání trestného činu (zejména na tom, zda byl překonán odpor a zda oběť byla aktivní) a na reakci blízkého okolí.

Tyto sexuální trestné činy, páchané mladistvými, jsou zaměřeny zejména na dívky a chlapce ve věku kolem 15 let, ale i mladší. Častým motivem je projev vzájemné citové náklonnosti mezi chlapcem a dívkou, při kterém jsou stírány věkové rozdíly, zejména pokud jde o věk nižší než 15 let.

5.9 Drogová trestná činnost

V současné době dochází k nárůstu užívání drog mládeží. Dříve byly drogy zneužívány věkovou kategorií kolem 18 let, po roce 1989 byl zaznamenán výrazný posun ve zneužívání drog do věkové kategorie kolem 15 let. Rostoucí poptávka po drogách existuje především u dospívající mládeže a nejčastěji zneužívanými drogami jsou cannabis, pervitin a halucinogeny. Nejvyšší nárůst je ve skupině 15 – 19letých.

Droga je jakákoliv látka, která, je-li vpravena do organismu, může změnit jednu nebo více funkcí. **Návykovou látkou** se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky, způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Omamné a psychotropní látky jsou látky, u nichž vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá. **Drogová závislost** je chorobný psychický a někdy i fyzický stav vyplývající ze vzájemného působení mezi živým

⁵⁵ BRICHČÍN, S., WEISS, P., NETÍK, K., *Osobnostní charakteristiky pachatelů sexuálních deliktů*, 1996, Praha, s. 66-74.

organismem a drogou, který se vyznačuje změnami chování a jinými změnami, které vždy zahrnují nutkání brát drogu pro její psychické účinky a proto, aby bylo zabráněno nepříjemnostem plynoucím z její nepřítomnosti.⁵⁶

Podle typu souvislosti mezi deliktem a zneužíváním drogy lze rozlišit pět skupin deliktů:

- drogové delikty v užším smyslu
- drogové delikty v širším smyslu
- trestné činy spáchané pod vlivem drogy
- trestné činy páchané na toxikomanech.⁵⁷

Motivací při páchání trestných činů drogového charakteru je ponejvíce touha po dosud nepoznaných prožitcích, snaha imponovat v okruhu známých a vyzkoušet něco, o čem se široce hovoří.

5.9.1 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 trestního zákoníku⁵⁸

Patří do drogových deliktů v užším smyslu. V trestním zákoníku je zařazena v Hlavě VII, v trestných činech obecně nebezpečných, v díle 1, trestné činy obecně ohrožující. Pachatelem je ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou látku nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou látku nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed.

Pachateli mohou být jak konzumenti a na droze závislí jedinci, tak i ti, kdo drogu neužívají, ale jejím prostřednictvím se chtějí obohatit. Tato trestná činnost je páchána mladistvými spíše tak, že drogu zprostředkovávají, prodávají nebo ji opatří pro jiného. Pachateli jsou většinou mladí lidé ve věkové kategorii 15 – 18 let. Pachatelé pocházejí z primární rodiny, byli neúměrně fyzicky trestáni, pohlavně zneužiti, u některých byli rodiče drogově závislí, léčeni v psychiatrické léčebně a viděli také zneužívání drog u starších sourozenců. Byly na ně kladeny

⁵⁶ *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicín*, 1994, Praha, s.68.

⁵⁷ VÁLKOVÁ, H. *Drogová kriminalita*. In: KUČHTA, J. a kol., *KRIMINOLOGIE II.*, 2002, Praha, s.31-49.

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 75-76.

i neúměrné požadavky. Vliv vrstevnických skupin zde také hraje velkou roli, kdy hlavním předmětem činnosti je užívání drog jako módního trendu.

5.10 Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání - ustanovení

§ 337 trestního zákoníku⁵⁹

V trestním zákoníku je zařazeno v Hlavě X, v trestných činech proti pořádku ve věcech veřejných, v díle 4, jiná narušení činnosti orgánu veřejné moci. Mladiství pachatelé se ho dopustí tím, že maří nebo ztěžují výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že utečou z ústavu.

Tento trestný čin je v praxi velmi problematickou a diskutovanou otázkou, zejména pokud jde o to, kdy je možno postihnout mladistvého. Uvedený trestný čin však nechrání všechna rozhodnutí soudů, či jiných státních organizací. Chrání pouze rozhodnutí vydaná v rámci trestního řízení, tj. rozhodnutí soudů, kterým je ukládána **ochranná výchova** mladistvému za provinění a osobě mladší 15 let a starší 12 let za spáchání činu jinak trestného. Má výchovný nikoliv represivní charakter.

⁵⁹ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 87.

6 NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST NEZLETILÝCH A MLADISTVÝCH NA OKRESE PRAHA VENKOV-ZÁPAD

6.1 Úvod

Krajské ředitelství Středočeského kraje, Územního odboru Praha venkov-Západ vznikl k 1. lednu 2009 a svou dislokací odpovídá tehdejšímu uspořádání Okresního ředitelství Policie České republiky Praha-západ. Územní odbor Praha venkov - Západ je vymezen územní působností čtyř Obvodních oddělení Policie České republiky, a to Hostivice, Libčice nad Vltavou, Mníšek pod Brdy a Řevnice. Celé území je rozloženo na 362 kilometrech čtverečných a čítá cca. 65 000 obyvatel. Specifikací Územního odboru Praha venkov - Západ je fakt, že svou částí je v bezprostřední blízkosti hlavního města Prahy a vytváří hranici mezi dvěma policejními správami - hlavního města Prahy a Středočeského kraje. Je na místě však mít za to, že tento údaj však neodpovídá přesné realitě a to s ohledem na to, že v předmětném území probíhá rozsáhlá výstavba, v důsledku které se sem stěhují noví obyvatelé, kteří však mnohdy nejsou v novém bydlišti evidováni. Narůstající počet obyvatel nachází svůj odraz ve stále zvyšujícím se nápadu trestné činnosti. Dalším specifickým předmětného území je velká zatíženost příslušníků Policie České republiky, která je dána i tím, že dochází dlouhodobě k rozsáhlé výstavbě bytových a rodinných domů v lokalitě, a následně k nárůstu počtu obyvatel, kdy většina obyvatel z územního odboru Praha venkov - Západ studuje, pracuje, či za jiným účelem do Prahy denně dojíždí.

Obrázek : Územní odbor Praha venkov – Západ ⁶⁰

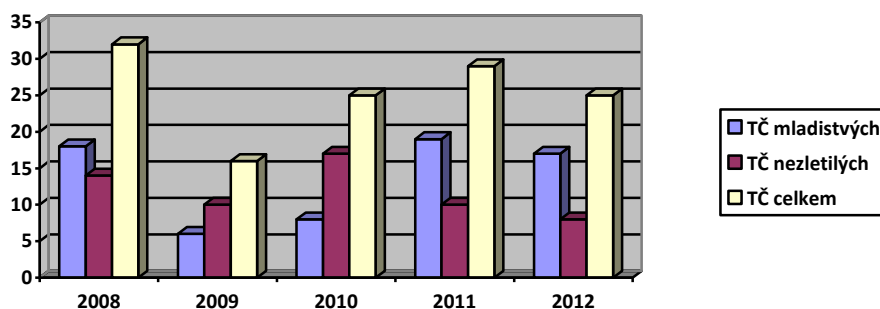

6.2 Násilná trestná činnost na Územním odboru Praha venkov- Západ

Na teritoriálním území KŘP SČK, ÚO Praha venkov - Západ bylo v roce 2008 spácháno 32 násilných trestných činů, které se podařilo objasnit. Z tohoto počtu 18 násilných trestných činů spáchali mladiství pachatelé a 14 násilných trestných činů spáchaly děti do 15 let. V roce 2009 se jednalo o 16 objasněných násilných trestných činů s podílem mladistvých pachatelů v 6 případech a dětí v 10 případech. V roce 2010 pak bylo objasněno celkem 25 případů násilné trestné činnosti, z čehož mladiství se na této trestné činnosti podíleli v 8 případech a děti v 17 případech. V roce 2011 bylo spácháno 29 objasněných násilných trestných činů, z toho počtu 19 násilných trestných činů spáchali mladiství pachatelé a 10 násilných trestných činů spáchaly děti. V roce 2012 se jednalo o 25 objasněných násilných trestných činů s podílem mladistvých pachatelů v 17 případech a dětí v 8 případech. Hodnoty jsou názorně zpracovány v níže uvedeném grafu, kde je rovněž pro srovnání uvedena i celková objasněná násilná trestná činnost.

⁶⁰ naše Policie, č.11/2009, Ročník 16.: Vydavatel: Nezávislý odborový svaz PČR, Praha, s .5.

Graf: Podíl násilné trestné činnosti dětí a mladistvých na celkové objasněné násilné trestné činnosti na Územním odboru Praha venkov – Západ v uplynulých letech 2008 - 2012⁶¹

Vývoj násilné trestné činnosti u dětí a mladistvých z let 2008, 2010, 2011 a 2012 lze hodnotit jako vyrovnaný, kdy uvedené hodnoty se od sebe příliš neliší. Násilná trestná činnost nijak zvlášť neklesla a ani nestoupla. Mírný úbytek násilné trestné činnosti byl v roce 2009.

6.3 Specifikace užitého výzkumu

6.3.1 Formulace výzkumného problému

Výskyt delikvence a kriminality nezletilých a mladistvých pachatelů je závažným celospolečenským problémem. Boj proti kriminalitě mládeže není jen výlučnou záležitostí orgánů činných v trestním řízení, ale zcela jistě závisí i na občanské angažovanosti a koordinované spolupráci státních orgánů a společenských organizací, a proto není snadné nalézt společné rychlé a efektivní řešení této problematiky. Zásadním problémem je osobnost pachatele, u něhož je nutné užít specifický přístup, s ohledem na jeho duševní, mravní a sociální vývoj. K vhodnému řešení je důkladné zmapování jejich poměrů, osobních charakteristik a společenského prostředí, v němž žijí, jakožto i příčin, které je vedly ke spáchání násilné trestné činnosti a za jakých okolností se jí dopustili.

⁶¹ Statistický přehled násilné trestné činnosti z trestních spisů

6.4 Výběr zkoumaného vzorku

Výzkumné šetření se opírá o deskriptivní analýzu trestních spisů mladistvých a nezletilých podezřelých, prověřovaných Službou kriminální policie a vyšetřování, Krajského ředitelství Policie Středočeského kraje, Územní odbor Praha venkov – Západ. S ohledem na věcnou a místní příslušnost projednávání trestních věcí mládeže se tedy jedná o trestní věci mladistvých a nezletilých, jejich současné bydliště je na území Praha venkov - západ, ačkoliv se protiprávní činnosti mohli dopustit na jiném území. V rámci této analýzy jsem se zabývala studiem obsahu trestních spisů, které mapují roční nápad násilné trestné činnosti, v nichž se osobou podezřelou stal mladistvý nebo nezletilý a to za období let 2008 – 2012.

Do sledovaných spisů byly zahrnuty všechny prověřované případy mladistvých a nezletilých podezřelých, včetně všech případů, kdy nebyl prověřovaný čin prokázán, nebo bylo zjištěno anebo byl policejním orgánem pro některý ze zákonných důvodů odložen, nebo bylo trestní stíhání pro některý ze zákonných důvodů zastaveno státním zástupcem. Způsob ukončení šetření trestních spisů je jedním ze sledovaných kritérií s přihlédnutím k uplatňování restorativního přístupu orgánů činných v trestním řízení. Celkem bylo prostudováno 102 trestních spisů.

6.5 Analýza trestních spisů

V analyzovaných 102 trestních spisech bylo celkem 68 osob mladistvých a 59 osob nezletilých. Ze všech podezřelých bylo prověřováno jen 7 dívek. U 41 trestních spisů bylo zjištěno, že prošetřovaný čin byl spáchán ve spolupachatelství.

6.5.1 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2008

Michal - 16 let a Dalibor – 16 let

Spáchali provinění z loupeže podle ustanovení § 234 odst. 1) trestního zákona, spáchaného formou spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Na oba mladistvé pachatele byla

podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil trest odnětí svobody podmíněně v délce trvání 12 měsíců na zkušební dobu 18 měsíců. Zároveň jim bylo přikázáno uhradit škodu ve výši **3.000,-Kč**.

Tomáš – 17 let

Spáchal provinění z vydírání podle ustanovení § 235 odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil trest odnětí svobody podmíněně v délce trvání 2 měsíců na zkušební dobu 1 rok.

Milan – 17 let

Spáchal provinění z pohlavního zneužívání podle ustanovení § 242 odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež odnětí svobody podmíněně v délce trvání 6 měsíců na zkušební dobu 1 rok. Po odvolání bylo rozhodnutí přezkoumáno a bylo od trestního opatření upuštěno, neboť vzhledem k okolnostem měl soud za to, že stačilo projednání před soudem. Jednalo se o pachatele, který vykonal soulož na osobě mladší 15 let, poškozená byla těsně před dovršením věku 15 let, přičemž se styku podrobila z vlastní vůle, kdy styku předcházela již dlouhodobější platonický vztah.

Martin – 17 let

Spáchal provinění z násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle ustanovení § 197a odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Policejní orgán věc odložil podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. i) trestního řádu, neboť trestní stíhání je podmíněně souhlasem poškozeného a souhlas byl vzat zpět. Stojí však za zmínku, že útok pachatele byl veden proti nevlastnímu otci, a předcházelo mu slovní a fyzické napadení matky ze strany nevlastního otce.

Dominik – 18 let

Spáchal provinění z neoprávněné výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187a odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 12 měsíců na zkušební dobu 30 měsíců. Zároveň mu bylo uloženo propadnutí věci, konkrétně nezákonně držných drog – pervitinu. Ze závěru znaleckého posudku z oboru psychiatrie mu byla navrhována ochranná výchova, přičemž byl označen za osobu s disharmonickým vývojem se sklonem k narušování sociálních norem. Z minulosti si nesl vlastní zkušenost s drogami, přičemž podstoupil Detox (krátkodobou odvykací kúru ze závislosti na droze) a následnou léčbu v psychiatrické léčebně.

Lukáš – 14 let

Spáchal činy jinak trestné ublížení na zdraví podle ustanovení § 221 odst. 1) trestního zákona a výtržnictví podle ustanovení § 202 odst. 1) trestního zákona. Tyto skutky byly prokázány. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil ochrannou výchovu.

David – 13 let

Spáchal čin jinak trestný pohlavní zneužívání podle ustanovení § 242 odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil ochranné léčení, spočívající v ochranném sexuologickém léčení ambulantní formou.

Tomáš – 10 let

Spáchal činy jinak trestné pohlavní zneužívání podle ustanovení § 242 odst. 1) trestního zákona a vydírání podle ustanovení § 235 odst. 1) trestního

zákona. Tyto skutky byly prokázány. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu.

Lukáš – 12 let

Spáchal čin jinak trestný ublížení na zdraví podle ustanovení § 222 odst. 1) trestního zákona, spáchaný formou spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Tento skutek Lukáš spáchal se svými mladistvými bratry, kterým okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 12 měsíců na zkušební dobu 30 měsíců.

6.5.2 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2009

Jakub – 16 let

Spáchal provinění z násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle ustanovení § 197a odst. 1) trestního zákona a z výtržnictví podle ustanovení § 202 odst. 1) trestního zákona. Tyto skutky však nebyly prokázány. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Dalibor – 17

Spáchal provinění z loupeže podle ustanovení § 234 odst. 1) trestního zákona, spáchaného formou spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 1 rok na zkušební dobu 2 roky. Tento skutek spáchal se zletilým pachatelem a za tento byl okresním soudem odsouzen k odnětí svobody nepodmíněně v délce trvání 1 roku ve věznici s dohledem.

Nikolas – 16 let

Spáchal provinění z nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1) trestního zákona a pohlavního zneužívání podle ustanovení § 242 odst. 1) trestního zákona. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresním soudem pro mládež podle ustanovení § 226 písm. a) trestního řádu byl z provinění nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1) trestního zákona, zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro který byl obžalovaný stíhán. Pro provinění z pohlavního zneužívání podle ustanovení § 242 odst. 1) trestního zákona mu bylo uloženo odnětí svobody podmíněně v délce trvání 6 měsíců na zkušební dobu 15 měsíců.

Maxim – 17 let

Spáchal provinění z vydírání podle ustanovení § 235 odst. 1, odst. 2, písm. c) trestního zákona. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody nepodmíněně v délce trvání 2 roků a 6 měsíců, kdy se obžalovaný mladistvý pro výkon trestního opatření zařazuje do věznice pro mladistvé, nebo zvláštního oddělení věznice pro mladistvé.

Marek – 14 let

Spáchal čin jinak trestný vydírání podle ustanovení § 235 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákona, spáchaného formou spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu.

Jan – 12 let

Spáchal čin jinak trestný výtržnictví podle ustanovení § 202 odst. 1) trestního zákona, Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla

policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu.

6.5.3 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2010

Josef – 16 let

Spáchal provinění z ublížení na zdraví podle ustanovení § 146 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku a z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresním soudem pro mládež bylo u obžalovaného upuštěno od uložení trestního opatření, a to na zkušební dobu 18 měsíců, za současného uložení výchovného opatření spočívajícího ve výchovné povinnosti účasti na psychoterapii. Ochranné léčení psychiatrické bylo uloženo ambulantní formou.

Štefan – 16 let

Spáchal provinění z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek nebyl prokázán. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Filip – 12 let

Spáchal čin jinak trestný vydírání podle ustanovení § 235 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu.

Nikola – 14 let

Spáchala čin jinak trestný výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatelky byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil dohled probačního pracovníka.

Jan – 13 let

Spáchal čin jinak trestný z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil výchovnou povinnost.

Jiří – 15 let, Kamil – 15 let a Patrik – 15 let

Spáchali čin jinak trestný nebezpečné vyhrožování podle ustanovení § 353 odst. 1) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatelů byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež všem pachatelům nařídil ochrannou výchovu.

Michaela – 15 let

Spáchala čin jinak trestný nebezpečné vyhrožování podle ustanovení § 353 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatelky byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil napomenutí s výstrahou.

Jan – 14 let

Spáchal čin jinak trestný těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil napomenutí s výstrahou.

Jan – 13 let

Spáchal čin jinak trestný pohlavní zneužití podle ustanovení § 187 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla

policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil ochranné léčení ambulantní formou.

Daniel – 13 let

Spáchal čin jinak trestný pohlavní zneužití podle ustanovení § 187 odst. 1) trestního zákoníku. Policejní orgánem byla věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 1) trestního řádu, neboť ve věci nešlo o podezření z činu jinak trestného.

6.5.4 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2011

Michael – 16 let

Spáchal provinění z nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek nebyl prokázán. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Eskil – 17

Spáchal provinění z přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Státním zástupcem byla věc podmíněně zastavena se zkušební dobou v trvání 1 roku.

Zuzana – 17 let

Spáchala provinění z nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvou pachatelku byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 6 měsíců na zkušební dobu v trvání 1 roku.

Oto – 18 let

Spáchal provinění z loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního

zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil trest odnětí svobody nepodmíněně v délce trvání 6 měsíců na zkušební dobu v trvání 1 roku. Dále soud uložil zaplatit poškozené částku ve výši 6.343,-Kč. Tento skutek spáchal se svým zletilým bratrem, který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 3 měsíců, se zařazením do věznice s dozorem.

Petr – 18 let

Spáchal provinění z nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 2 let na zkušební dobu v trvání 3 roky

Václav – 17 let

Spáchal provinění těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, odst. 2) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež uložil odnětí svobody podmíněně v délce trvání 6 měsíců na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Dále mu uložil zákaz činnosti, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců.

Lukáš – 17 let

Spáchal provinění z ublížení na zdraví podle ustanovení § 146 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek však nebyl prokázán. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Pavel – 14 let

Spáchal čin jinak trestný pohlavní zneužití podle ustanovení § 187 odst. 1) trestního zákona. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu

ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil ochranné léčení ambulantní formou.

Daniel – 15 let

Spáchal čin jinak trestný ublížení na zdraví podle ustanovení § 146 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákona a výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil opatření zařízení v terapeutickém a psychologickém výchovném programu ve středisku výchovné péče.

Anděl – 13 let, Vojtěch – 13 let a Josef – 13 let

Spáchali čin jinak trestný loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tento skutek byl všem prokázán. Vzhledem k věku pachatelů byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil všem pachatelům ochrannou výchovu.

Radka – 13 let

Spáchala čin jinak trestný nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1) trestního zákona. Vzhledem k věku pachatele byla věc policejním orgánem odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil dohled probačního pracovníka a probační program.

6.5.5 Vyhodnocení analýzy z hlediska charakteru vybrané násilné trestné činnosti u mladistvých a nezletilých delikventů v roce 2012

Štefan – 17 let

Spáchal provinění z loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež do dnešního dne ve věci nerozhodl. Skutek spáchal se svým zletilým bratrem.

Kristýna – 13 let a Dominika – 14 let

Spáchaly čin jinak trestný vydírání podle ustanovení § 175 odst. 1) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Policejním orgánem byla věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 1) trestního řádu, neboť ve věci nešlo o podezření z činu jinak trestného.

Jan – 18 let, Karel – 16 let, Martin – 17 let a Sandra – 16 let

Spáchali provinění z loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a, písm. b) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvé pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež do dnešního dne ve věci nerozhodl.

René – 18 let

Spáchal provinění z pohlavního zneužití podle ustanovení § 187 odst. 1, odst. 2) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba, a okresní soud pro mládež do dnešního dne ve věci nerozhodl.

Šimon – 17 let

Spáchal provinění z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek nebyl prokázán. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Jakub – 17 let, Jaroslav – 15 let a Jan – 16 let

Spáchali provinění z hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle ustanovení § 355 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, spáchaných ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Na mladistvé pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba, a okresní soud do dnešního dne ve věci nerozhodl.

Luboš – 17 let

Spáchal provinění z loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1) trestního zákoníku, z těžkého ublížení na zdraví podle ustanovení § 145 odst. 1) trestního zákoníku, ve stádiu pokusu podle ustanovení § 21 odst. 1) trestního zákoníku a z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba, a okresní soud pro mládež nařídil trest odnětí svobody nepodmíněně v trvání 6 měsíců, se zařazením do věznice s dozorem.

Jan – 16 let

Spáchal provinění z těžkého ublížení na zdraví podle ustanovení § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c, písm. g) trestního zákoníku z výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, spáchaných ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež nařídil trest odnětí svobody nepodmíněně v trvání 12 měsíců, se zařazením do věznice s dozorem. Skutky spáchal s nezletilým pachatelem a vzhledem k věku pachatele byla policejním orgánem věc odložena podle

ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud nařídil ochrannou výchovu.

Vyacheslav - 17 let

Spáchal provinění z výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ustanovení § 192 odst. 2) trestního zákoníku a ze zneužití dítěte k výrobě pornografie podle ustanovení § 193 odst. 1) trestního zákoníku. Tyto skutky byly prokázány. Na mladistvého pachatele byla podána státním zástupcem obžaloba a okresní soud pro mládež do dnešního dne ve věci nerozhodl.

Karel – 14 let, David – 13 let a Robin – 12 let

Spáchali čin jinak trestný z loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a, písm. b) trestního zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 23 trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatelů byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil ochrannou výchovu.

Tomáš – 14 let

Spáchal čin jinak trestný z pohlavního zneužití podle ustanovení § 187 odst. 1) trestního zákoníku. Tento skutek nebyl prokázán. Policejní orgán věc podle ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdal k projednání přestupku.

Jan – 13 let

Spáchal čin jinak trestný z vydírání podle ustanovení § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku. Tento skutek byl prokázán. Vzhledem k věku pachatelů byla policejním orgánem věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2) trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Okresní soud pro mládež nařídil dohled probačního úředníka a probační program.

Jakub – 6 let

Zjiné součásti Policie České republiky bylo na naši součást postoupeno dle věcné příslušnosti oznámení, které bylo zadokumentováno jako věc podezření ze spáchání činu jinak trestného z rvačky podle ustanovení § 158 odst. 1) trestního zákoníku. Výsledky poškozených i dalších svědků nebylo však prokázáno, že by se skutek stal, proto byl podán návrh na založení spisového materiálu.

6.6 Celkové vyhodnocení násilné trestné činnosti za období 2008 - 2012

Po prostudování 102 spisových materiálů bylo zjištěno, že za sledované období 2008 - 2012 na KŘP SČK, ÚO Praha venkov - Západ, se mladiství pachatelé a ani děti nedopustily zvláště závažného provinění a činu jinak trestního z **vraždy** podle ustanovení § 140 trestního zákoníku⁶² a **znásilnění** podle ustanovení § 185 trestního zákoníku⁶³, což se může zdát jako úspěch. Pokud se podíváme do statistik na násilné trestné činy celkem, tak jich bylo spácháno za sledované období 127. Jednalo se nejčastěji o loupeže - 32, ublížení na zdraví – 18, vydírání – 7, pohlavní zneužití – 15, výtržnictví – 28, rvačka – 1, rasistické činy – 7, činy na úseku toxikomanie – 17 a činy na úseku pornografie – 2. Některé z těchto násilných trestných činů byly spáchány ve spolupachatelství – 41.

Loupeží za sledované období 2008-2012, bylo celkem spácháno 32. Většinu loupeží spáchalo dvacet dva nezletilých pachatelů. Třem pachatelům byla nařízena ochranná výchova. Ostatním pachatelům byla nařízena výchovná povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického výchovného programu ve středisku výchovné péče a dohled probačního úředníka.

Trestný čin loupež spáchalo deset mladistvých pachatelů, z toho jeden pachatel byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a čtyři pachatelé byli odsouzeni k podmíněnému trestu odnětí svobody. Proti ostatním pachatelům

⁶² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 42.

⁶³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 870, s. 53.

bylo soudem trestní stíhání podmíněně zastaveno a nebo byly uloženy obecně prospěšné práce.

Ublížení na zdraví, za sledované období 2008 – 2012, bylo celkem spácháno 18. Dopustilo se ho deset mladistvých pachatelů a osm nezletilých pachatelů. U jednoho mladistvého pachatele bylo upuštěno od uložení trestního opatření, a to na zkušební dobu 18 měsíců, a současně mu bylo uloženo výchovného opatření, spočívající ve výchovné povinnosti účasti na psychoterapii. Ochranné léčení psychiatrické bylo uloženo ambulantní formou. Jeden pachatel byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody, dva pachatelé byli odsouzeni k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, jeden pachatel byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody a zákazu činnosti, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu a proti ostatním pachatelům bylo trestní stíhání soudem podmíněně zastaveno.

Jednomu nezletilému pachateli bylo uloženo opatření v zařízení v terapeutickém a psychologickém výchovném programu ve středisku výchovné péče. U dvou pachatelů byla uložena ochranná výchova, jednomu pachateli bylo uloženo opatření napomenutí s výstrahou, jeden pachatel byl projednán na přestupkové komisy a ostatním pachatelům bylo uloženo opatření, spočívající v napomenutí s výstrahou a dohledem probačního pracovníka.

Trestných činů vydírání bylo spácháno celkem 7 a dopustilo se ho dva mladiství pachatelé a pět nezletilých pachatelů. Jeden mladistvý pachatel byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody a jednomu pachateli byl uložen trest odnětí svobody nepodmíněně.

U třech nezletilých pachatelů byla věc odložena vzhledem k věku pachatele, u dvou pachatelek bylo trestní stíhání odloženo, že se nejednalo o podezření z činu jinak trestného a jednomu nezletilému pachateli byl nařízen dohled probačního úředníka a probační program.

Trestného činu pohlavního zneužití se dopustilo celkem 15 pachatelů, z toho pět pachatelů bylo mladistvých a deset pachatelů bylo nezletilých. Na jednoho mladistvého pachatele byla věc odložena, neboť ve věci nešlo o podezření z provinění. Na jednoho pachatele byla věc odložena, ale bylo nařízeno

ochranné sexuologické léčení ambulantní formou. U ostatních pachatelů byl nařízen dohled probačního pracovníka a napomenutí s výstrahou.

Na jednoho nezletilého pachatele byla věc odložena, neboť ve věci nešlo o podezření z činu jinak trestného. Na jednoho pachatele byla věc odložena, ale bylo nařízeno ochranné léčení ambulantní formou. Na tři pachatelé byla věc, vzhledem k věku pachatele, odložena.

Trestného činu rvačka se měl dopustit 6letý pachatel. Výsledky poškozených i dalších svědků nebylo však prokázáno, že by se skutek stal, proto byl podán návrh na založení spisového materiálu.

Rasistických trestných činů, za sledované období 2008 – 2012, spáchalo sedm pachatelů, z toho bylo pět pachatelů mladistvých a dva pachatelé byli nezletilí. Na jednoho mladistvého pachatele byla věc odložena, neboť trestní stíhání je podmíněné souhlasem poškozeného a souhlas byl vzat zpět. Na jednoho pachatele byla věc odevzdána k projednání na přestupkové řízení a na tři pachatelé byla podána obžaloba, ale do dnešního dne nebylo ve věci rozhodnuto.

Na dvě pachatelky byla věc, vzhledem k věku pachatelek, odložena.

Trestných činů, za sledované období 2008 – 2012 na úseku toxikomanie, bylo celkem spácháno 17, z toho bylo dvanáct mladistvých pachatelů a pět nezletilých pachatelů. Jeden mladistvý pachatel byl odsouzen k trestu odnětí svobody podmíněně, zároveň mu bylo uloženo propadnutí věci, konkrétně nezákonně držených drog – pervitinu, s následnou léčbou v psychiatrické léčebně. Jeden pachatel byl za tento skutek zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek. Proti jednomu pachateli byla věc odevzdána k projednání na přestupkové řízení, proti jedné pachatelce bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno a jednomu pachateli byl uložen trest odnětí svobody podmíněně. Proti ostatním pachatelům bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno.

Na jednoho nezletilého pachatele byla věc odložena a byl nařízen dohled probačního pracovníka a probační program. Ostatním pachatelům byl nařízen probační program a napomenutí s výstrahou.

Na úseku pornografie, za sledované období 2008 – 2012, byly spáchány 2 trestné činy, které spáchal jeden mladistvý pachatel. Byla na něj podána obžaloba, ale do dnešního dne ve věci nebylo rozhodnuto.

Trestných činů výtržnictví bylo celkem 28, z toho patnáct pachatelů bylo mladistvých a třináct pachatelů bylo nezletilých. U šesti mladistvých pachatelů byla věc odevzdána k projednání přestupku. Na jednoho pachatele byla podána obžaloba, avšak do dnešního dne ve věci nebylo rozhodnuto. Proti ostatním pachatelům bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno.

Proti třem nezletilým pachatelům byla věc odložena vzhledem k věku pachatele. Na tři pachatele byla věc odložena, ale byl nařízen dohled probačního pracovníka, na jednoho pachatele byla věc odložena, ale byla nařízena ochranná výchova, na jednoho pachatele byla věc odložena, ale nařízena výchovná povinnost a na jednoho pachatele byla věc odložena, ale bylo nařízeno opatření zařízení v terapeutickém a psychologickém výchovném programu ve středisku výchovné péče. Ostatním pachatelům byl nařízen probační program.

Získané výsledky lze využít ve hledání opatření, především preventivní povahy v našem regionu. Z údajů lze vyčíst, že mnoho obyvatel je obětí násilných trestných činů a právě na tyto trestné činy bychom se měli zaměřit, abychom dokázali snížit tak vysoké počty obětí trestných činů, které spáchali mladiství pachatelé a děti.

ZÁVĚR

Výskyt delikvence a kriminality nezletilých a mladistvých pachatelů je závažným celospolečenským problémem. Boj proti kriminalitě mládeže není jen záležitostí orgánů činných v trestním řízení, ale závisí i na koordinované spolupráci státních orgánů.

Protiprávní činnost mládeže je závislá na množství specifických faktorů, kterými jsou osobnost konkrétního jedince, jeho existenční prostředí, úroveň a vyspělost, jakož i vývojové trendy dané doby a trestně-právní systém. Výrazným faktorem, ovlivňující úroveň delikvence a kriminality, je existenční prostředí, samozřejmě i úloha rodiny, úloha vzdělávacích institucí ve vztahu k výchově zodpovědného jedince, který je schopen adaptability na společenské role a požadavky. Značný podíl na násilné trestné činnosti má i nevhodné rodinné prostředí. Je nutné klást důraz na okolnosti, které souvisejí se spácháním konkrétních trestných činů, neboť informace o pachatelích svědčí o rozšířené patologické situaci v rodinném a sociálním zázemí mladých a nezletilých pachatelů.

Přes omezené množství informací o delikventním vývoji nezletilých a mladistvých pachatelů, předchozích vývojových poruchách a zasahujících faktorů do vývoje jejich osobnosti, je zřejmé, že kromě pachatelů, jejichž delikvence má charakter ojedinělých výstřelků a prohřešků, se vytváří i skupina delikventních jedinců, kteří mají s plněním společenských norem problémy.

Především selhání rodiny a nedostatečné působení školy vede nezletilé a mladistvé k páchání trestné činnosti. Velký vliv má zde i parta, která zapříčiňuje to, že mnoho skutků je spácháno formou spolupachatelství. V rozšířené míře působí na trestnou činnost mládeže i návykové látky.

Orgány činné v trestním řízení postupují ve věcech mládeže na základě restorativního přístupu tak, jak je stanoveno a požadováno zákonem o soudnictví ve věcech mládeže.

Odhalováním příčinných souvislostí provedeným výzkumným šetřením a statistikami bylo zjištěno, že by se měly orgány v trestním řízení sjednotit s postupy s Probační a mediační službou České republiky při zjišťování informací

z přímého prostředí nezletilých a mladistvých delikventů, neboť výstupy z jejich šetření jsou do značné míry různorodé a mohou být často zavádějící pro konečné rozhodnutí věci. Další důležitou věcí je otázka legislativy, jejího fungování a práce kompetentních orgánů, nevládních organizací sociálních odborů městských úřadů a orgánů činných v trestním řízení. V případě prevence je třeba se pokusit o nápravu, poučit se z předchozích chyb a těchto se snažit nadále vyvarovat. Celkově však proces postupu trestního práva mládeže na teritoriálním území KŘP SČK, ÚO Praha venkov-Západ je dobrý.

Mladiství a nezletilí pachatelé na teritoriálním území KŘP SČK, ÚO Praha venkov-Západ spáchali nejvíce majetkových trestných činů a poté následuje násilná trestná činnost. Současná mládež je hodnocena a hodnotí se mezi sebou ve společenském prostředí zejména z hlediska majetkových poměrů a potřeb, jinak řečeno, snaží se být „in“, aby byla přijata mezi vrstevníky. Z těchto a ekonomických důvodů rodiny se jedinec dopouští trestné činnosti.

Cílem práce bylo prezentování jevu kriminality u dětí a mládeže jako jevu pro společnost nežádoucího a zatěžujícího. Dílem bylo poukázáno na možné příčiny vzniku tohoto chování u dětí a mládeže a byly zmíněna i rizika, která jim hrozí ve společnosti. Byly rozebrány důsledky, které pro mladistvé a nezletilé pachatelé vyplývají v důsledku spáchaného protiprávního jednání. Byla vymezena působnost příslušných právních norem, jejich vzájemný vztah a subsidiarita. Jednotlivé druhy ochranných, výchovných a trestních opatření jsou v práci uvedeny a objasněny tak, aby bylo patrné, co uložení takového druhu trestu pro mladistvé a nezletilé pachatelé znamená, a jaké z toho pro ně vyplývají důsledky. Dále je v bakalářské práci porovnán vývoj násilné trestné činnosti v letech 2008 – 2012 na teritoriálním území KŘP SČK. ÚO Praha venkov-Západ, kdy bylo zjištěno, že vývoj násilné trestné činnosti je v podstatě totožný a příliš neměnný. Drobné odchylky v nárůstu lze spíše přičíst na efektivní činnosti v rámci objasňování, kdy se policii lépe dařilo rozkrýt a objasnit násilnou trestnou činnost dětí a mladistvých.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L., *Slabikář sociální práce na ulici.*, Brno, 2003, 99 s., ISBN 80-7239-148-8.
2. BRICHČÍN, S., WEISS, P., NETÍK, K., *Osobnostní charakteristiky pachatelů sexuálních deliktů.*, Praha: PCP, 1996, 86 s., bez ISBN.
3. BURIÁNEK, J. *Sociologie.*, 2. vydání., Praha: Fortuna, 2003, 126 s., ISBN 80-7168-754-5.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie 2., rozšířené vydání.*, 4. vydání., Praha: Portál 2, 2004, 266 s., SBN 80-7178-931-3.
5. FENYK, J. a kol., *Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti.*, *Trestní právo.*, Praha, 1997, 103 s., bez ISBN.
6. HEIDRINK, H., *Psychologie morálního vývoje.*, Praha: Portál, 1997, 105 s., bez ISBN.
7. HOLAS, J., VEČERKA, K., *Základní rysy delikvence mladistvých v ČR.*, *Kriminalistika.*, Praha, 2007, 232 s., ISSN 1210-9150.
8. HRONOVÁ, M. *Násilí ve vztazích teenagerů. Manuál pro učitele SŠ.*, Praha: ROSA, 2009, 86 s., bez ISBN.
9. CHADIMA, M., *Dějiny charitativní péče.*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 160 s., ISBN 978-80-7041-632-71.
10. CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestných činů mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi.*, Praha: MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1995, 58 s., SP-435/RS-95
11. CHMELÍK, J., *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži.*, Praha: MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1998, 65 s., SP-435/RS-95.
12. CHMELÍK, J., *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, 2.*, upravené a rozšířené vydání, Praha: MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1998, 98 s. SP-435/RS-95.
13. CHMELÍK, J., *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži.*, Praha: MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, 56 s., SP-435/RS-95.

14. CHMELÍK, J. a kol., *Drogová kriminalita.*, Praha: MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, 49 s., SP-435/RS-95.
15. CHMELÍK, J. a kol., *Rukověť kriminalistiky.*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 123 s., ISBN 80-868998-36-9.
16. KOUKOLÍK, F., *Mozek a jeho duše.*, 2. vydání. Praha: Makropulos, 1997, 124 s., bez ISBN.
17. KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J., *Vzpouřa deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci.*, Praha: Makropulos, 1996, 233 s., bez ISBN.
18. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky.*, 1. vydání, Praha: C. H. BECK, 2005, 544 s., ISBN 80-7179-813-4.
19. MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže.*, 1. vydání. Praha, 2009, 152 s., ISBN 978-80-247-2310-5.
20. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže.*, 1. vydání, Praha: Portál, 1998, 335 s., ISBN 80-7178-226-2.
21. MATOUŠEK, O., MATULOVÁ, A. a kol., *Práce s rizikovou mládeží.*, 1. Vydání, Praha: Portál, 1996, 237 s., ISBN 80-7178-089-8.
22. NETÍK, K., *Kriminální agresor.*, Praha: Bull, Studium a výzkum., Odd. Ř SNV, 1991, 18 s., bez ISBN.
23. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie.*, 2. přepracované vydání, Praha: SSPI, 2004, 451s., ISBN 80-7357-026-2.
24. RAUCHFLEISCH, U., *Doprovázení a terapie delikventů.*, Boskovice: Nakladatelství Albert, 2000, 84 s., ISBN 80-85834-83-9.
25. RYBÁŘ, M. a kol., *Kriminalistika, Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů.*, 1. vydání, Bratislava, 2007, 145 s., ISBN 978-80-7211-275-3.
26. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny.*, Praha: Slon, 1994, 81 s., bez ISBN.

27. ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář.*, 3. vydání, Praha: C.H.Beck, 2011, 968 s., ISBN 978-80-7400-350-9.
28. ŠÁMAL, P. a kol., *Restorativní justice, Sborník příspěvků a dokumentů.*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 143s., ISBN 80-7338-021-8.
29. ŠÁMAL, P. a kol., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže., Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, 1199 s., ISBN 978-80-7179-375-5.
30. VÁLKOVÁ, H., *Drogová kriminalita.*, In: KUCHTA, J. a kol., *KRIMINOLOGIE., Díl II.*, 2. vydání, Brno: PF MU, 2002, 103 s., bez ISBN.
31. VICHLENDÁ, M., *Základy kriminologie.*, 1. vydání, Holešov, 2005, 69 s., bez ISBN.
32. ZOUBKOVÁ, I., *Kontrola kriminality mládeže.*, 1. vydání, Praha, 2002, 231 s., ISBN 80-86473-08-2.
33. ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie., Díl II., Zvláštní část.*, 4. vydání, Praha, 2002, 281s., ISBN 80-7251-095-9.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. In *Sbírka zákonů. Česká republika.* 2012, částka 87, s. 343-364.
2. ČESKO. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2011, částka 230, s. 210-287.
3. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 199, částka 111, s. 598-665.
4. ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2000, částka 074, s. 335-340.
5. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2012, částka 870, s. 5-139.
6. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 200, částka 011, s. 212-345.

7. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, čl.32. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 013, s. 38.
8. ČESKO. Zákon č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte*. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, částka 213, s. 38-67.

Ostatní zdroje

1. Čerpáno z trestních spisů teritoriálního území Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Územní odbor Praha venkov-Západ